
**LASTEN PUUTARHAKERHON HYÖDYT JA
MAHDOLLISUUDET SUOMESSA**

Hämeen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Puutarhatalouden koulutusohjelma

Lepaa, 09.01.2013

Sari Korsström

Sari Korsström

LEPAA
Puutarhatalous

Tekijä	Sari Korsström	Vuosi 2012
Työn nimi	Lasten puutarhakerhon hyödyt ja mahdollisuudet Suomessa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö seuraa kahden kesän ajan Pirkanmaan Marttojen perustaman Lastenpuutarha Piparmintun sisällä toimivaa puutarhakerhoa Tampereen Muotialassa.

Työn tavoitteena on ollut kyselykaavakkein kartoittaa lasten ja heidän perheidensä kokemuksia puutarhakerhon vaikutuksista, tutkia kerhon taloudellisen kannattavuuden mahdollisuuksia ja saada näkemystä lapsille suunnatun toiminnan hyödyllisestä kannattavuudesta.

Kvalitatiivinen työ toteutettiin triangulaationa, kyselykaavakkein, asiantuntija haastatteluin sekä tutkimalla aiheesta toteutunutta tieteellistä lähdeaineistoa. Heränneet ajatukset ovat osittain myös tulosta tutkijan monivuotisesta kokemuksesta työskentelystä lasten parissa.

Johtopäätöksinä kerhokesistä todettakoon useita positiivisia vaikutuksia kaupunkilaislapsien elämän, ulkoilun, ystävyys-suhteiden, kasvitunteumuksen osalta. Samalla onnistuttiin ohjaamaan lapsen ajatusmaailmaa kestävä kehityksen periaatteiden mukaiseen suuntaan. Kerhon taloudellinen kannattavuus ilman ulkopuolista tukea on mahdoton. Jatkoa varten uusien projektien suunnitteleminen alueen sisälle ja niille saatavat hankerahoitukset ovat välttämättömiä.

Kehitysehdotuksina heräsi puutarhamaisen aidatun alueen käytön laajentaminen muillekin kohderyhmille kuin lasten puutarhakerholle, jolloin kaupunkien ja eri yhteisöjen olisi mahdollista lähteä mukaan myös taloudellisella tuella tähän projektiin. Kehitysehdotuksena myös puutarha-alan koulutus pohjan laajentaminen, joka mahdollistaisi eri koulutusalojen lähentymisen samaa hyvää tuottavan asian ympärille.

Avainsanat puutarhakerhot, lapset, kasvatus, puutarhaterapia

Sivut 37 s. + liitteet 12 s.

Lepaa
Degree Programme in Horticulture

Author	Sari Korsström	Year 2012
Subject of Bachelor's thesis	Benefits and Possibilities of the Children's Garden Club in Finland	

ABSTRACT

This thesis followed for the last two summers the children's garden club founded by the Martha organization in Pirkanmaa.

The aim was to find out children's and their parents' experiences of the influences of the garden club with the help of questionnaire forms. The purpose also was to explore possibilities and to get a view on the profitability of the activity aimed.

The qualitative work was put into practice with triangulation, questionnaire forms, interviews of the professionals and also by searching the scientific source material previously done on the same subject. Awakened thoughts are also partly result of the author's work with children for several years.

As a conclusion, there should be noticed many positive effects on urban child's life, outdoor going, friendships and the knowledge of plants as well as a chance to guide child to think about the principles of sustainable development. Financial viability of the club is impossible without the external support. For the future projects in the area the project fundings are necessary.

One of the improvement proposals which came up was to use the already existing base to the other target groups, so that it would be possible for cities and different communities to get in with financial support to this project. Another improvement suggestion would be the attempt to extend the horticultural education so that the different sectors of vocational education could focus on the same good producing element.

Keywords: garden club, child, education, horticultural therapy

Pages 37 p. + appendices 12 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	PUUTARHAKERHON POSITIIVISET VAIKUTUKSET	1
2.1	Liikkuminen luonnossa	4
2.2	Erilaisuuden kohtaaminen	5
2.3	Monikulttuurisuus kasvatusta puutarhakerhosta	8
3	MARTAT RY.....	9
3.1	Pirkanmaan Martat	10
3.2	Hankkeen teos, pitkäikäinen ilo; Viljelyopas lapsille	10
4	AIHEEN TUTKIMUS PROSESSINA.....	12
4.1	Lähestyminen aiheeseen.....	12
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	15
5	PUUTARHAKERHON ALKU JA TOIMINNAN ETENEMINEN	17
5.1	I kerhokesä	18
5.2	II kerhokesä.....	20
6	TULOSTEN ANALYSOINTIA.....	20
6.1	Vastausaktiivisuus.....	20
6.2	Kysymysten vastaukset	21
6.2.1	Jos olisin joku kasvi niin mikä? Piirrä tai kerro.	21
6.2.2	Montako tuntia vietät päivittäin aikaa ulkona touhuten?	21
6.2.3	Mitä vihanneksia tai juureksia tunnet ja muistat nimeltä?	22
6.2.4	Tutustuitko kerhossa johonkin uuteen kasviin?	23
6.2.5	Tulitko kerhoon yhdessä jonkun kaverin kanssa?	23
6.2.6	Oletko tutustunut kierrätykseen ja kompostointiin?.....	23
6.2.7	Mitä arvelet kasvin tarvitsevan kasvaakseen?	24
6.2.8	Lasten odotukset kesää kohtaan ja niiden toteutuminen.	25
6.2.9	Mikä oli kesän lempikasvi ja miksi?	25
6.2.10	Tulevaisuuden näkymät viljelijänä.....	26
6.3	Vanhempien vastauksia.....	27
6.3.1	Perheiden tausta ja kiinnostuneisuus	27
6.3.2	Kerhon markkinointi ja hinnoittelu	28
7	PUUTARHAKERHOJEN MAHDOLLISUUKSISTA SUOMESSA.....	29
7.1	Rahoitus.....	29
7.2	Puutarhakerhosta irrallinen koulukokeilu	31
7.3	Lisäkoulutus suuntauksia puutarha-alalle	33
7.4	Kerhon pohjana toimivan puutarhan hyötykäyttö.....	34
8	JOHTOPÄÄTÖKSET PUUTARHAKERHOSTA	35
	LÄHTEET	37

Liite 1	Aluekartta
Liite 2	Lapsille esitetyt kysymykset ennen kerhokesää
Liite 3	Lapsille esitetyt kysymykset kerhokesän jälkeen
Liite 4	Vanhemmille lähetetty kyselykaavake ennen I- kerhokesää
Liite 5	Vanhemmille lähetetty kyselykaavake jälkeen I- kerhokesän
Liite 6	II kesää mukana olleiden vanhemmille esitetyt kysymykset kesän jälkeen
Liite 7	Kooste I
Liite 8	Kooste II
Liite 9	Kooste III
Liite 10	Kooste IV
Liite 11	Kooste V
Liite 12	Kooste VI

1 JOHDANTO

Ovatko lapsemme kadottaneet kosketuksen maahan? Tietävätkö kaupunkilaistuvat jälkipolvemme mitä suuhunsa laittavat? Voiko kitkemisessä olla mitään hauskaa?

Skeptinen kolmen lapsen opiskeleva äiti istahti aiheen äärelle seuraamaan ja tutkimaan, mitä maanpinnasta jää käteen. Löytyykö ulkoilmasta ilo ja vähennetäänkö syömisen ennakkoluuloja tuottamalla itse oma ruoka.

Me kuljemme trendien maailmassa. On suuri ilo puutarhatalouden opiskelijana nähdä kasvava myötämielinen suuntaus lähiruualle. Kaupunkilaisia ei ole tässä suuntauksessa unohdettu, potagerien eli pihojen, patioiden ja parvekkeiden pienten hyötypuutarhojen jälleentuleminen avaa mahdollisuuksia myös kaupunkilaislapsille.

Tämä työ luo katsauksen Pirkanmaan lasten mahdollisuuksiin löytää tie takaisin omakätisen puutarhatuotannon luomaan riemuun ja sen mukanaan tuomiin etuihin. Työ seuraa vuosien 2010 ja 2011 kesäkaudet kerholasten oppeja, iloja ja suruja Pirkanmaan Marttojen ylläpitämässä Lastenpuutarha Piparmintussa olevassa puutarhakerhossa ja pohtii mahdollisuuksia joita vastaavanlaiset puutarhapalstat ja kerhomallit voisivat tarjota.

Olin kiinnostunut puutarha-alan ihmisenä kuinka vetovoimaisena lapset ja perheet pitäisivät tällaista toimintaa. Mitä mahdollisuuksia se antaisi lapsille, entä minkälaiset mahdollisuudet toiminnalla itsellään on onnistua Suomessa.

2 PUUTARHAKERHON POSITIIVISET VAIKUTUKSET

- Liikuntaa
- Ulkoilmaa
- Sosiaalista seuraa
- Itsetunnon kehittymistä
- Monikulttuurisuus kasvatusta
- Kestävää kehitystä
- Ympäristökasvatusta
- Tulevaisuudessa? Erilaisuuden kohtaamista, vammaisryhmien ja eri ikäpolvien kanssa.

Nopealla ajatuksella saattaa tuntua turhalta tutkimuksen aiheelta. Jokainen pystyisi sanomaan heti useita hyötyjä raittiin ulkoilman ja luonnossa oleilun mukanaan tuomista eduista etenkin lapsille.

Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan yli 10-vuotiaista suomalaisista käytti vuonna 2009–2010 keskimäärin aikaa ulkoiluun päivittäin 18 minuuttia (Tilastokeskus 2009)

Lasten, vanhusten ja sairaiden osalta, päätös ulkoilusta ei ole aina edes itse päätettävissä. He ovat ryhmiä jotka eivät saa itse ääntään kuuluviin ja siksi jokainen työ, joka osaltaan toimii äänitorvena, muistutuksena, heidän olemassaolostaan ja tärkeydestä, ei ole turha. Onko tämän työn tarkoitus olla tieteellinen tutkimus vai ennemminkin luotaava teos mahdollisimman monen puutarha-alan ihmisen ja siellä päätöksiä tekevän käsiin ja sydämeen, sanomalla; älkää unohtako meitä, me elämme teidän teoistanne, myös tällä saralla. Ehkä tämä on myös pieni sivallus siihen että yleensä asioiden pähkäilijöitä ja suunnittelijoita, kuin myös meitä tutkijoita riittää. Harvassa ovat toteuttajat ja ihan vaan siihen todelliseen työhön ryhtyvät. Heitä kuitenkin kipeästi tarvitaan, näiden sanojen myötä kunnianosoitus tämän hankkeen alkuunpanijalle Pirkanmaan Marttojen puutarhaneuvoja Heidi Ovaskalle.

Kuva 1. 11.6.2010 Lasten Puutarha Piparminttu

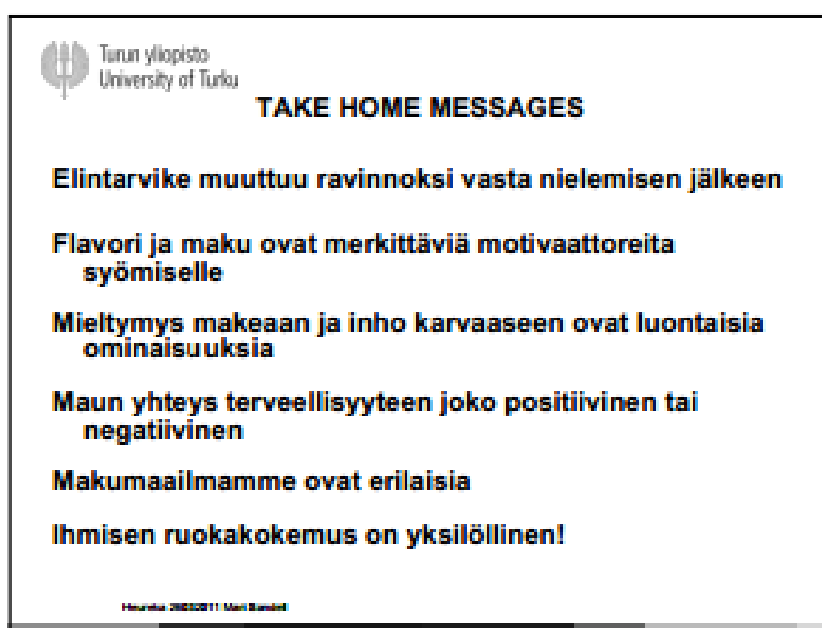
Lapsi tarvitsee vankan itsetunnon kehittymiseen onnistumisen kokemuksia ja itsetunnon tukemiseen hyväksyviä ratkaisuja myös epäonnistumisien hetkellä (Hartikainen & Holopainen 2009). Omin käsin tuotettu sato tuo kokemuksen että osaa ja pystyy. Luonto on toisinaan ankara ja tuo vitsauksia tielle, tuhohyönteisten tai kasvitautien muodossa, tällöin on opittava hyväksymään realiteetit, ettei aina voi onnistua ja kuitenkin syy ei silti aina ole itsessä

Puutarhassa on helppo myös huomata syy-seuraus-suhteilla oman tekemisen painoarvo onnistumiseen. Jos ei huvita kastella, näkee kohta paljon nuutuneita lehtiä ja ensimmäisten satokausien jälkeen osaa arvostaa työpäntään jo taas eri tavalla.

Nykyajan lapset kamppailevat myös jo huolestuttavan usein paino-ongelmien parissa. Terveysriskien lisäksi nämä aiheuttavat monissa lapsissa myös sosiaalisen kohtaamisen ongelmia (VeTe 2011)

Vaikka puutarhanhoito ei kaiken aikaa olekaan luettavissa suuria kalori-määriä polttavaksi toiminnaksi, tulee siinä huomaamatta kuitenkin hyvää hyötyliikuntaa ulkoilmassa ja monesti lapsen tapa liikkua avarassa ja vapaassa tilassa on vilkkaampi kuin aikuisella.

Myös syömämme ruuan koostumuksella on aina merkitystä, opitut tavat sanelevat paljon lapsen tulevaisuuden ruokakulttuuria. Kokemus terveellisestä ruoasta voi olla lapsella alusta asti joko positiivinen tai negatiivinen, annetun mallin mukaan. Vain mieltymys makeaan tai inho karvaaseen ovat luontaisia.

Kuva 2. OteTurun yliopiston tutkija Mari Sandellin esitelmästä; Makumaailmamme ovat yksilöllisiä

Suomessa on käynnissä Sapere-hanke, jonka tavoitteena on lasten ruokakasvatus varhaiskasvatuksessa -hankkeessa kouluttaa ja perehdyttää hankekuntien varhaiskasvatuksen ja ruokapalvelun henkilöstöä lasten terveelliseen ravitsemukseen, ruokakasvatukseen ja Sapere -menetelmän käyttöön, soveltamiseen ja kehittämiseen päivähoitossa. Hanketta hallinnoi Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ajalla 1.1. – 31.12.2012. Hanketta rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö.

Sapere on ruokakasvatusmenetelmä, jossa lapset tutustuvat ruokamaailmaan aistiensa välityksellä. Saperessa lapset oppivat aistimalla, tutkimalla, kokeilemalla, ihmettelemällä ja leikkimällä. Menetelmä perustuu aistikokemuksiin, joiden kautta lapsi oppii uusia asioita ruokamaailmasta: elintarvikkeista, ruuasta, ruuan alkuperästä ja sen valmistuksesta. Menetelmän keinoja voivat hyödyntää sekä vanhemmat että ammattikasvattajat ja ravitsemusalan ammattilaiset.(Sapere-hanke 2012)

Saperen ajatuksia ovat ruokailo ja uteliaisuus. Lapsen ajatellaan oppivan ruoasta tutkimalla. Sapere- hankke tukee ajatusmalliltaan erittäin hyvin Pirkanmaan Marttojen Maista Kukkanen- hanketta, jossa lähdetään pienten lasten kanssa ruuan alkulähteille.

2.1 Liikkuminen luonnossa

Vieraantuminen luonnosta ja sen mahdollisuuksista koskettaa niin aikuisia kuin lapsiakin (Sjöblom 2012). Kaupunkialueet suurenevät ja kosketus maanviljelyyn käy haasteellisemmaksi. Kuinka tarjota lapselle ajatus mistä ja miten porkkanat ja perunat tulevat kauppoihin. Riittääkö luku kirjoista vai voiko kokemus olla käsinkosketeltava?

Elämme yhteiskunnassa jossa tuntuu olevan unohdettu ihmisen rajallisuus ihmisenä, jossa joudutaan erillisinä teemoina muistuttamaan ihmistä myös levon ja mielenrauhan tärkeydestä. Downshiftaus ja Hidasta elämää- kampanjoinnit koetaan enemmän muoti-ilmiöinä kuin osana ihmisen luonnollisia tarpeita. Niiden esiin astuminen meidän kulttuuriin on alkanut vasta tällä vuosituhanella ja vain nähtäväksi jäävät kasvaako tulevat sukupolvet vähemmän on enemmän- elämäntapaan pysyvästi (Työelämäntutkimuskeskus 2009). Psykologi Pirkko Lahti sanoi mm. Puoli seitsemän ohjelmassa (2012), että nykymaailmassa valtaosa ihmisistä työskentelee koneen äärellä sisätiloissa istuen. Olisi erittäin tärkeää että vastapainona olisi tarjolla toimintaa jossa käden, kehon ja aivojen koordinaatio liikkeen muodossa tulisi tarjolle. Hän mainitsi erittäin hyviksi tarjonnan lähteiksi käsityöt, tanssin sekä myös puutarhanhoidon. Jos tämänkaltainen toiminta olisi tuttua jo lapsuudesta jokaiselle, kantaisiko se hedelmää paremmin aikuisuuteen asti.

Harrastustoimintaa on nykyajan lapsille tarjolla laaja kirjo. Puutarhaa tai viljelymaata ei kaikilla kaupunkilaisperheillä ole kuitenkaan tarjota lastensa hyvinvoinnin edistämiseen. Luomalla oman pienen yhteisön puutarhakerhon muodossa, tarjonta helpottuisi.

Maisemasuunnittelun opinnäytetyössään; Viheralueet lasten ja nuorten näkökulmasta (2001,17.) on Outi Salonen mukavasti jaotellut eri-ikäisten lasten vaatimuksia viheraluesuunnittelussa. Ikäryhmän 7-10 vuotta, kohdalla hän kirjoittaa leikkimisen olevan yhä yksi keskeisimpiä lapsen päivittäisiä toimintoja ja lisäksi lapsi omaksuu myös ympäristön tarkkailijan roolin. Viheraluesuunnittelun puolella tulee erityisen tärkeäksi tuon ikäisille tarjottavien liikunnallisten välineiden tarjonta. Hän toteaa myös kuinka erityisen tärkeää olisi taata erilaisten keksimistä ja luovuutta edistävien välineiden käyttömahdollisuus ja miten rajoittunutta tuottajavastuun vuoksi on irrallisten materiaalien tarjonta leikkeihin.

Mainittu ikäryhmä 7-10 vuotiaat kuuluvat juuri puutarhakerhojen potentiaaliseen käyttäjäkuntaan ja puutarhamaisen toiminnan tarjonta irrallisten materiaalien kohdalla on tässä rajaton. Multaa, hiekkaa, vettä, kuokkaa, haravaa, lapiota, ämpäriä, tuota kaikkea on tarjolla ja mahdollista käyttää, monesti myös opetellaan soveltavia käyttötapoja varsinaisen työkalun tai

materiaalin puuttuessa. Työssään Salonen kirjoittaa myös kouluissa järjestettävistä aistikävelyistä joissa ympäristöä pyritään sisäistämään näkemällä, kuulemalla, haistelemalla, tuntemalla sekä maistelemalla.

Yleistyvät työhyvinvointitoimet työpaikoilla pyrkivät liikuttamaan ja ohjaamaan terveellisiin elintapoihin meitä aikuisiakin (Työterveyslaitos 2011). Tämän kaltaisilla toimilla voisi osaltaan olla myös suunta muistuttaa meitä aikuisia rauhoittumaan kaikkien käytössä olevien aistiemme ulottuville, havainnoimaan vehreys, kuulemaan kuinka huojuva heinä suhisee, haistamaan miltä kesäinen ruusupensas tuoksuu tai kuinka karhea on käteen jalavan lehti.

Kuva 3. 11.6.2010 PikkuPuutarhurit toimessa

Kaupunkien arboretumit ja kasvitieteelliset suovat ihanteellisen mahdollisuuden asukkaidensa kohdata ympäristöä eri aistein. Puutarha-alue joka toisi omavaraistuotannon myös kerrostaloasujien ihailtavaksi, olisi toki jokaisen kaupungin unelma.

2.2 Erilaisuuden kohtaaminen

Jo lapsena saadut kokemukset meidän ihmisten erilaisuuden kohtaamisesta ovat tärkeitä. Koulukiusaaminen ja muut ikävät sosiaalisen kyvyttömyyden lieveilmiöt ovat kasvava ongelma yhteiskunnassamme. Vaikka hoitojärjestelmät pyrkivät integroimaan ryhmiä joissa esimerkiksi erityislapset ovat sijoitettuina normaalikokoisiin ryhmiin, voi kohtaamisen tasolla kokemukset olla silti lapsilla harvassa (Koivunen 2006).

Puutarha on myös oiva paikka kohdata.

Maisemasuunnittelu on pitkään panostanut ympäristössä vallitsevien aistimahdollisuuksien tarjoamisesta myös kehitysvammaapuolella. Siellä motoristen taitojen kehittäminen monimuotoisessa alustassa on olennaista. Sirpa Kemi on opinnäytetyössään Tornion teemapuiston suunnitteluprosessi (2009, 2-6.) käsitellyt loistavasti erityislasten tarpeita ja tavoitteita pihasuunnittelussa koskien aistien ja ympäristön hahmotusta. Erilaisuuden aste määrittelee monella erityislapsella kyvyn ottaa vastaan erilaisia määriä aistiärsyksiä. Puutarhakerhon mahdollisuudet tarjota aistiärsyksiä värin, kuulon, maun ja tuntoaistimusten puolella ovat rajattomat. Oikeissa olosuhteissa ja kokeneiden vetäjien käsissä tällainen mahdollisuus on monialainen.

Tutustuin tutkimukseni myötä Helsingin alueen Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry:n järjestämään toimintaan, jossa vuodesta 2007 toiminut yhdistys on jatkanut ja kehittänyt pitkiä 100 vuotisia perinteitä lasten viljelytoiminnan kanssa. Muutaman vuoden mukana kehityksen kulussa on ollut myös perustettu Kuokka-ryhmä jossa kehitysvammaisilla lapsilla on ollut mahdollisuus omana ryhmänään osallistua alueen toimintaan. Sosionomi Laura Jaakkola (haastattelu 13.2.2012), joka on vetovastuussa kehitysvammaisten lasten iltapäivätoiminnan vetämisestä alueella, kehui puutarhahoidon tarjoavan myös heidän ryhmälleen oivia oppeja elämässä tarpeellisiin taitoihin, vastuuntunnosta, keskittymiskyvystä ja pettymysten sietämisestä.

Kuokka-ryhmän päiväkirjaa (haastattelu Jaakkola 13.2.2012) lukiessa selviää, että yhdessä lasten kanssa on käyty läpi kasviopin perusteita, tehty kylvöjä, väritetty oppimoneita esim. kompostoinnista, kitketty, istutettu taimia koristeastioihin, rakennettu majaa, askarreltu käpymitaleja, unohattamatta lapsille olennaisia leikin ja levon hetkiä, joissa on vain oleskeltu, nautittu tuoksuista ja retkeilty eri makujen maailmaan.

Toiminnanjohtaja MMM Eeva- Maija Bergholm Lasten ja nuorten puutarhayhdistykseltä (haastattelu 13.2.2012) valoitti myös tietämystäni Helsingissä tarjottavan toiminnan laajuudesta. Kehitysvammalapsille suunnatun tarjonnan lisäksi pääpaino alueella on muussa tarjonnassa, joka pitää sisällään niin taideympäristöleirit, perhepuutarhapalstat sekä alueella järjestettävän nuorten sopeutumisvalmennustyöpaja Vihreänoksan Werstaan. Lasten ja nuorten puutarhayhdistyksen käyttämällä toiminnallisella Kumpulän kasvitarhan alueella järjestetään ryhmien lapsille ruokailu ja erillisiä busikuljetuksia päivittäin Itä-Helsingin alueelta asti. Alue on laajuudeltaan 4,3 ha ja on osittain aidattu, se sisältää viljelypalstoja, pallokentän ja metsäalueita. Mukana kehitystyössä ja rahoituksessa ovat opetusvirasto ja sosiaalitoimi.

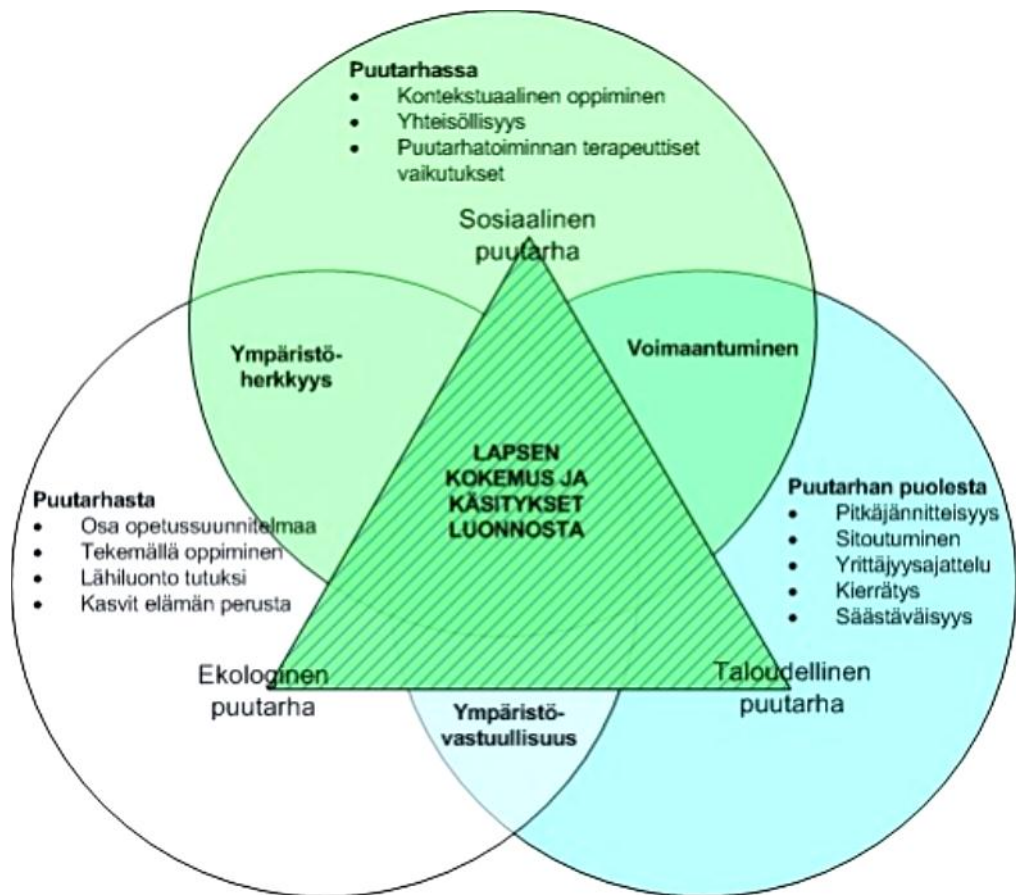
Väitöskirjaa alueella tekee Helsingin yliopistolle Taina Laaksonharju (sähköpostiviesti 16.3.2012). Hänen pro gradu työnsä Lapsi-kasvisuhteen tukeminen- ovi kestävään kehitykseen peruskoulussa, sisälsi opetuskokeilu ”Hedelmäpommin” jossa tutkittiin helsinkiläisten lähiölasten kestävä kehityksen oppimisympäristönä puutarhatoimia. Ajatuksena tutkimus tukee työni päätelmiä että lapsen kasvisuhteen tukeminen monipuolisesti voi

kuitenkin olla tärkeää ympäristövastuullisten arvojen kehittämisessä ja lapsen normaalin kehityksen turvaamisessa.

Koulutoimeen liitetyillä kasvitarhaopetuksella on pitkät perinteet. Helsingissä juhlittiin elokuussa 2012 kasvitarhatoiminta 100 vuotta kunniaksi. Lasten ja Nuorten puutarhayhdistys ry oli tilaisuuden järjestävänä tahona.

Pro gradussaan Anni Leskinen (2007) Kansakoulun kasvitarha- ja maatalousopetukseen liitetyt ihanteet ja tavoitteet 1898–1939, kirjoittaa kuinka jo 1909 valtiopäivillä oli ajettu asiaa maalaishäntien yhteyden rakennettavista maataloista joissa lapset oppisivat maatalouden perusasioita ja kasvaisivat ahkeruuteen. Tätä lukiessa tulee eittämättä mieleen että emme ole ainakaan aiheesta lähentyneet, enemmän kadottaneet viimeisenkin otteen ruuan lähteille.

Eläisimmekö vihdoinkin aikaa, jolloin tuon suuntauksen on aika kääntyä?

Kuva 4. Taina Laaksoharjun ”Kestava Puutarha” – malli

Taina Laaksoharjun valmisteilla olevan väitöskirjatyön ensimmäiset artikkelit ovat jo ilmestyneet ja käsittelevät aihetta erittäin laajasti. Children’s Relationship to Plants among Primary School Children in Finland: Comparisons by Location and Gender (Laaksoharju & Rappe 2010) suorittaa osana myös vertailua ”urbaanien- ja maatiaislusten” suhtautumisesta luontoon ja siellä toimimisesta. Siinä missä 40 % urbaaneista helsinkiläis-

lapsista mainitsee suosikkipaikaksi luonnossa metsän, on se mielekkäin Paltamon lasten mielestä vain n. 18 %:lle. Oulun läänissä 29 % lapsista piti pihalla majojen rakentelusta, marjojen poiminnasta ja puissa kiipeilystä. Helsingiläiset koululaiset eivät maininneet näitä ollenkaan mielipuhissaan. Tutkimus toteaa syyn johtuvan pitkälti mahdollisuuksien puuttumisesta.

2.3 Monikulttuurisuus kasvatusta puutarhakerhosta

Tilastokeskuksen väestörakennetilaston mukaan Suomessa asui vakituisesti vuoden 2011 lopussa 257 248 ulkomaista syntyperää olevaa henkilöä, mikä on 4,8 prosenttia väestöstä. Ulkomailla syntyneitä eli ensimmäisen polven ulkomaista syntyperää olevia oli 219 702 henkilöä ja Suomessa syntyneitä eli toisen polven ulkomaista syntyperää olevia oli 37 546. Maahanmuuttajia vuoden 2011 aikana oli 29 500 henkeä. Määrä on 3 100 edellisvuotta suurempi ja suurin luku itsenäisyyden aikana. Tässä luvussa ei ollut mukana maahanmuuttajia jotka ovat jo saaneet Suomen kansalaisuuden tai heidän lapsiaan jotka ovat syntyneet tämän maan kansalaisiksi mutta ovat saaneet kulttuurisen kasvatuksen toisenlaisena kuin meidän perinnesuomalaisten (Tilastokeskus väestörakenne 2012)

Maapallon eri puolilla viljellään valtakasveina erilaisia tuotteita ruuaksi, toiset kasveista voivat olla lapsille tutumpia kuin toiset, mutta mukavaa varmasti on huomata lasten, molemmin puolin, että vaikkapa maissi kasvaa täällä siinä missä muuallakin. Vieraaseen tuotteeseen, ruokaan, voi olla helpompi tutustua kun on raaka-aineet itse kasvattanut. Aurinko on yhteinen kaikkialla, vaikka paistaa eri ajan ja eri lämpöarvoilla toisen synnyinmaassa. Maasta tuotetun kautta ystävästä oppiminen on mukavaa (kuva 10).

Vaikka eettisesti onkin hieman arveluttavaa maalata alle kouluikäisen lapsen maailmankuvaa nälänhädällä, on asian käsittely lapsen tasolla helpompaa kuivan halkeilevan pellon äärellä, kaikkialla kun ei sada yhtä paljon ja ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat ilmiöt koettelevat globaalisti. Vedenkäyttö tai ruuan tuotto maankautta, joista yhdentymät ihmisen perustarpeisiin, janoon ja nälkään, asioista jotka kulkevat väistämättä puutarhakerhon perusperiaatteiden mukana myös monikulttuurikasvatuksen kanssa käsi kädessä. Konkreettisesti koettuna ja nähtynä on helpompi oppia ja ymmärtää viljelyn vaikeus maapallon muilla alueilla

Lapsen identiteetin kasvulle on tärkeää tiedostaa oman kulttuuriperimänsä lähtökohdat ja oppia näin ymmärtämään myös muita kulttuureita. Hyväksyvässä ja pohtivassa ympäristössä häntä kannustetaan olemaan sosiaalisissa suhteissaan eettinen ja käyttäytymään moraalisesti oikein toista ihmistä kohtaan. Hänelle myös tarjotaan tietoa ympäröivästä yhteiskunnasta, luonnosta ja ympäristöstä ja häntä opetetaan arvioimaan omia tekojaan myös eettiseltä ja moraaliselta kannalta. Näin tarjotussa kasvuympäristössä lapsesta kasvaa hyveellinen, oikeudenmukainen, vastuullinen ja velvollisuudentuntoinen ihminen (Hujala & Turja 2011)

3 MARTAT RY

Lucina Hagmanin aikanaan perustaman Martta yhdistyksen tarkoituksena oli sivistää kansaa naisten avulla. Ajat ovat muuttuneet ja me olemme vieraantuneet luonnosta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista sekä ruuan että henkisen hyvinvoinnin lähteenä. Järjestön tulevaisuus kansansivistäjänä jatkuu, nyt mukavasti myös siis lasten kotiinpäin kuljettamalla innostuksella.

Marttajärjestö on perustettu jo vuonna 1899 Sivistystä kodeille - nimisenä yhdistyksenä. Tarkoituksena tuolloin katovuosien aikaan oli antaa neuvoja ja ohjeistusta vihanesten viljelyyn ja niistä ruuaksi valmistamiseen. Järjestö kasvoi 1920- ja 30-luvulla maan suurimmaksi kotitalousneuvontaa ja -kavaksi tahoksi, jonka visio oli kasvattaa suomalaisista yritteliäitä ja ahkeria kansalaisia. Kierrätys ja ekologisia muotoja käyttävät arvot ja menetelmät tehdä asioita, tulivat pakon saattelemina jo toisen maailmansodan aikoina koteihin, Martat jaksoivat tuolloinkin neuvoa ja valistaa kuinka selvittää aineellisen materiaalin pulassa.

Suomen selvittyä pulavuosista, järjestö keskittyi 1960 luvulla tukemaan kotimaisuutta Suosi suomalaista kampanjoinnillaan. Tuolloin oli myös jäsenmäärä järjestön historian suurin, 96 000 jäsentä.

1970 luvun teemoina oli kansanterveys johon pyrittiin ottamaan kantaa ruuan välityksellä ja 1980 luvun teema oli Nuoreksi nuorten avulla. Tuolloin aloitettiin puutarha-, tiedotus- ja terveystartta- koulutukset ja julkaistiin Martat neuvovat videoita. Kansainvälisyystoiminta heräili henkiin ja kehitysyhteistyöprojektit alkoivat.

Suomen vaipussa 1990 luvun lamaan tuli tarvetta valistaa kansaa talous- ja velkaneuvonnalla. Martat julkaisi teoksen Penninvenyttäjän käsikirja, joka sai suuren suosion. Nykyään marttatoiminta jatkaa yhdistyksissä joita löytyy lähes jokaisesta kunnasta ja kaupungeissa saattaa olla sisäisiä alaosastoja. Jäsenmäärä on kasvujohteinen. (Martat, historiikki 2012)

Kuva 5. Marttayhdistyksen logo

3.1 Pirkanmaan Martat

Pirkanmaan Martat on yksi koko kattojärjestön alaisista piiriyhdistyksistä, jonka piirin alle mahtuu vielä useita eri maakunnan jäsenyhdistyksiä.

Vuonna 2008 Pirkanmaan Martoilla alkanut teemakausi; Kohtaamispaikana koti tuotti kehittämishankkeen lasten puutarhakerhosta. Järjestö oli herännyt myös huomaamaan ajan mukanaan lapsille tuomat haitat. Elektroniikkapelit, kehittynyt tietotekniikka ja muut koneelliset houkutukset pitävät nykyajan lapset vallassaan ja tiiviisti sidottuina sisätiloissa sohvaan. Vastapainoksi meidän aikuisten tulisi kehittää toimintaa joka tukisi lasten ulkoilua ja liikkumista

29.7.2011 Satoa kerätään kerhossa

Vuoden 2010 suunnittelu Pirkanmaan Martoissa käynnisti hankkeen nimeltä; Maista kukkanen! Eettisen kuluttamisen ohjelma lapsille ja nuorille. Tavoitteena hankkeessa on edistää lasten ja nuorten ympäristökasvatusta, opettaa heille eettistä kuluttamista ympäristöä säästävin menetelmin ja antaa kokemuksia ja elämyksiä käytännön puutarhatoiminnasta ja osaltaan tällaisella kesätoiminnalla tukea heidän henkistä hyvinvointiaan.

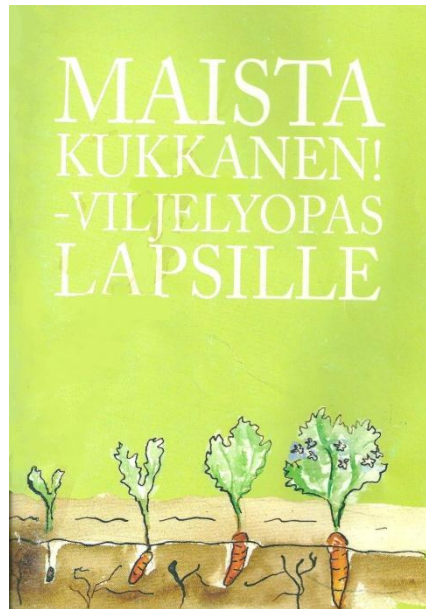
Työssä tarkastelun alla oleva lasten puutarhakerho on hankkeen aikaansaama ja sen alkuvaiheita seurataan kahden kesän ajan. Puutarhakerho Piiparminttu avasi ovensa ensi kerran 7.6.2010. Sen toimintaa on päässyt seuraamaan omilla kotisivuilla alusta asti, linkitettynä Marttojen internet-sivujen kautta.

3.2 Hankkeen teos, pitkäikäinen ilo; Viljelyopas lapsille

Maista kukkanen- projekti poiki myös puutarhaneuvoja Ovaskan käsissä upean teoksen; Maista kukkanen! – viljelyopas lapsille (kuva 6). Kokoaan

A5 taiteltu ja 56 -sivuinen väriasiakkaat vihreä vihkonen on toteutukseltaan erittäin onnistunut ja kaupalliseen jakoonkin sopiva.

Opas luotaa lyhyesti läpi puutarhasanastoa ja ehkä tunnetuimpien puutarhaviljelykasvien kylvöä ja kasvatusta ja tähdentävää ajatusta; Vähänpö helppoa! Joukkoon mahtuu myös asiaa kompostoinnista, pieniä vinkkejä pulmatilanteisiin ja toki muutama resepti joilla ominkäsin tuotetut herkut jalostetaan syötävään muotoon. Läpi vihkosena on koottu kekseliäitä vink-kiboksi-laatikoita, joissa on idearikkaita ajatuksia toteutettavaksi, esi-merkkinä kurpitsan kukkien säilöminen jääpaloihin. Kuvitus vihkosessa on Lotta Kallion käsialaa ja se tekee teoksen visuaalisesti erittäin onnistu-neeksi. Lopputeksteissä herätellään lapsia muuhunkin ekologiseen ajatte-luun kestävän kehityksen myötä, pienistä teoista tulee suuri virta. Kuinka on järkevämpää käyttää ostokassia kuin aina uutta muovipussia tai muis-tuttaa ympäristöystävällisestä liikkumismuodosta pyöräillen, tietysti pyö-räilykypärää käyttäen.

Kuva 6. Puutarhakerhossa oppimateriaalina käytetty vihkonen

4 AIHEEN TUTKIMUS PROSESSINA

4.1 Lähestyminen aiheeseen

Lähestyin työtä aihetta sivuavia aineistoja lukien opinnäytetöitä, pro gradu ja väitöskirjoja. Taina Laaksonharjun Pro gradussa- Lapsi kasvisuhteen tukeminen- ovi kestävään kehitykseen peruskoulussa, vuodelta 2008 oleva opetuskokeilu, oli seurannut koululaisten kohdalla vastaavaa haastatteluin. Tässä työssä oli siis tarkoitus seurata vapaa-ajantoimintana samaa, ilman koulusidonnaisuutta. Ja kuten tulemme myöhemmin huomaamaan, osallistujien ikäjakauma koostuu paljolti myös alle kouluikäisistä lapsista (Laaksonharju, T. 2008).

Taina Kaivolan väitöskirja "Globe-ohjelma ympäristökasvatuksen innovaationa Suomessa" (2000) on seurannut myös koulusidonnaisena toteutettavaa ympäristökasvatusta ja tarkkailua tukevaa ohjelmaa. Tätä ohjelmaa toteutetaan lähes sadassa eri maassa ja Suomen osallistumisaktiivisuus on 335 opettajan aiheenmukainen koulutus. Keskeinen tutkimustulos tässä kuitenkin oli, että jatkuvien ja säännöllisten tutkimusten ja havaintojen kirjaaminen Globe-ohjelmaan koettiin koulutyön yhteydessä erittäin vaativaksi ohjelmaksi.

GLOBE- ohjelman keskeisiä pyrkimyksiä on peruskoulujen yhteistyö korkeakoulujen kanssa, valtion ja paikallisten koulujärjestelmien sekä valtion ja yksityisten organisaatioiden kesken, jotka työskentelevät yhdessä ymmärtääkseen, ylläpitääkseen ja parantaakseen maapallon ympäristöä paikallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.

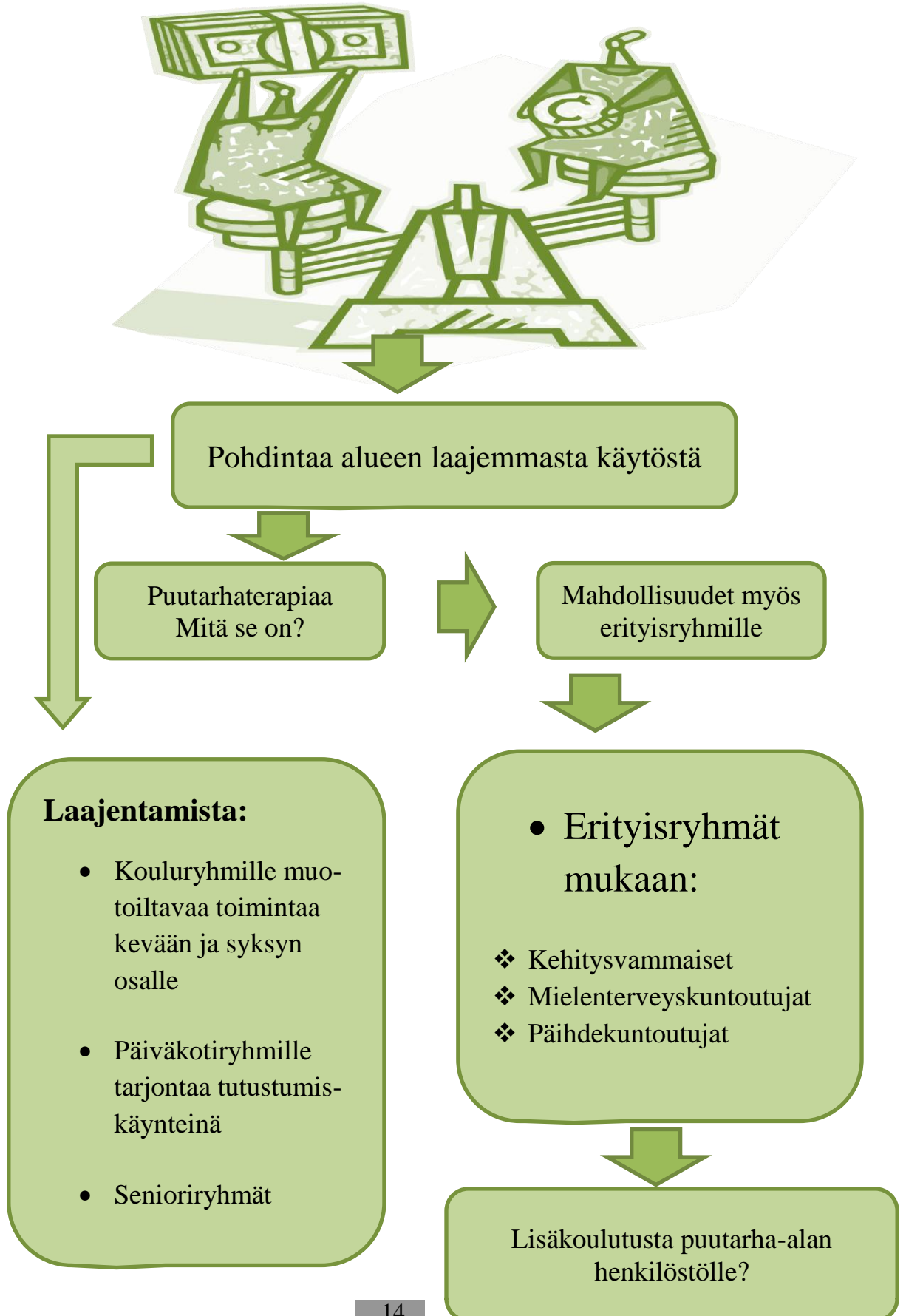
Ulkomailla aihetta lapset ja puutarha on tutkittu laajasti ja sen positiivisia vaikutuksia on kirjattu. The Journal of Environmental Education 2009 vuoden joulukuun julkaisussa esimerkiksi Dorothy Blair kirjoittaa aiheesta "The Child in the Garden: An Evaluative Review of the Benefits of School Gardening". Blair toteaa, että vaikka kouluissa opettajat hyödyntävät laajasti elämyspedagogiikkaa, eivät aiheen tutkijat ole kuitenkaan systemaattisesti hyödyntäneet aihetta arvioivia kirjallisia tutkimustuloksia. (Blair, D. 2009)

Blairin artikkelissa todettiin positiivisina vaikutuksina samoja teemoja kuin tämän tutkielman alussa mainittiin; ulkoilu, ruokakulttuuriset arvot sekä puutarhakerhojen tarjoamien sosiaalisten taitojen parantava vaikutus. Blairin julkaisussa todettiin myös puutarhainnostuksen määrän vaihtelevan opettajan oman innostuneisuuden ja tuen kautta. Tämä on ymmärrettävästi aina huomioitavaksi otettava seikka. Meissä kaikissa ei asu sisäistä "puutarhuria" eikä halua tämänkaltaiseen maanläheiseen toimintaan. Toisaalta asian voisi aiheeseen sopivasti kiteyttää niin, ettei lannoittamattomassa maassa toki mikään kovin rehevästi kasva, mutta jos annetaan oikeanlainen induktio ja tarjotaan hyväksyvä ja kokeileva ilmapiiri, annetaan jo avaimet mahdollisuuteen avata portti ehkä ihan uuteen maailmaan.

Kuvio 1. Prosessikaavio

Raha ratkaisee!

4.2 Tutkimusmenetelmät

Suunnitelmissa oli kerätä omaa aineistoa haastattelulomakkeilla sekä kerhoon osallistuvilta lapsilta että heidän vanhemmiltaan. Kvalitatiivinen tutkimus oli tarkoitus suorittaa triangulaationa eli kyselykaavakkeet toteutettiin niin lapsiryhmillä kuin heidän vanhemmillaan, jolloin lasten käsitys esimerkiksi ajankäytöstä sai todellisemman pohjan. Itse prosessi lähti liikkeelle kesän 2010 kerhon alkaessa. Koin suurena etuna työn eteenpäin viennissä entisen toimeni perhepäivähoitajana eli 13 vuotta lasten parissa.

Tein paljon työtä laatiessani ensimmäisiä haastattelulomakkeita (haastattelulomakkeet liitteinä 2,3,4,5,6). Jo itse ulkoisen asun suunnittelu toimivaksi, varsinkin lasten lomakkeissa oli tärkeää. Huomioitua tuli lomakkeiden fontti, joka vaihtui työsuunnittelussa perinteisestä Times New Romanista päätteettömään groteskia edustavaan Arial Roundediin, jonka lukeminen on katsottu olevan helpompaa myös lukihäiriöisille. Kysymysten sanamuotoa ja asetelua tuli testattua lähipiirissä, lasten ja muutamien äitien kanssa. Lapsi ymmärtää asioita eri lailla kuin aikuinen. Mihin haluttiin saada vastaus ja mikä kysymysmuoto, sen lyhykäisyydessään, saisi lapsen juuri siihen vastaamaan. Pohdimme ja kävimme kysymyksiä läpi myös Pirkanmaan Marttojen puutarhaneuvoja Heidi Ovaskan kanssa.

Ensimmäiset kontaktit lapsille tehtävässä kyselytutkimuksessa lähtevät aina vanhemmille. Vanhemmilta kartoitetaan luvat lasten mukana oloon tutkimukseen ja mahdollisten kuvien julkinen käyttö. Myös tätä varten tehtiin kyselylomakkeet. On eettisesti tärkeää että lapsen luovuttama materiaali on mukana vain vanhempien luvalla.

Kuva 7. 11.6.2010 Tyttöset vastaus puuhissa

Ensimmäisen kesän haastattelutilanteeseen lähdettiin oletuksella, että paikalle menemällä, sekä lomakkeet ja kynät jakamalla, saataisi aineisto kokoon. Lasten kanssa työskentely on aina yllätyksiä täynnä, ryhmä koostuikin pitkälti nuoremmista lapsista kuin ennakkoinformointi oli antanut olettaa ja luku- sekä kirjoitustaidottomuus laittoivat haastattelijan todella töihin. Tässä kohden tuntui kuluneen hukkaan tuo aika fontteja miettiessä, mutta oppimista ajatellen toki se oli hyödykästä. Haastattelu tehtiin siis perinteisesti kyselemällä ja kirjaamalla sanasta sanaan lasten vastaukset. Huomioitua tuli myös että lapsi joka juuri on oppinut kirjoittamaan, vastaa huomattavasti suppeammin kuin lapsi joka saa ilmaista itseään sanallisesti. Seuraavana kesänä muutamat pojista jopa kieltäytyivät kyselylomakkeesta, kun heille tarjottiin mahdollisuutta osallistua kerronnalliseen haastatteluun ilman kirjoitusvelvollisuutta, he olivat innoikkana mukana ja kysyivät saavatko kuitenkin piirtää lomakkeen pyydetyt kuvat itse.

Kuvallisen hahmottamisen tehtävä oli lapsille mieleinen (kuva 8), värejä käytettiin oikeaoppisesti ja melko totuuden mukaisesti, vain harva lapsi tässä kohden tahtoi antaa mielikuvitukselleen vallan.

Kuva 8. Kalle 8v toteutus

Vanhempien lomakkeiden kysymyksiä piti miettiä muodollisesti, kuinka avoimia vanhemmat tahtoisivat elämästään olla ja mitä he ovat valmiita kertomaan. Pelko projektia kohtaan oli, ettemme kovin useita vastauksia saisi. Olin väärässä, vanhemmat vastasivat vuolaasti ja useat käyttivät lomakkeen laajan vastausalan kokonaisuudessaan. Tutkijana tulin tilanteeseen jossa huomasin että selkeä rajaus kysymyksessä ei estä tulkinnallista vastausta, jos ihminen tahtoo jakaa tuntojaan. Perheiden asioihin sukeltaessa itsensä kovettaminen ja liian empaattisuuden karsiminen kuului oppeihin joita tulen edelleen kai jatkossa harjoittamaan, tarinat olivat hyvin koskettavia.

Jatkossa tosin tämän kokemuksen myötä oppi oli selkeä. Kysymysten asetelu siten että se ei anna mahdollisuutta tulkinnalliseen tutkimiseen, on tilastoinnin kannalta ehdoton. Joko-tai-vastaukset rajaavat linjausta täsmällisemmin kuin mahdollisuus antaa vastaus vielä siitäkkin välistä.

Lähdeteoksessa Tutki ja kirjoita (Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2010, 19) varoiteltiin tutkimuksen epäluotettavuudesta jossa tutkijan subjektiivinen asenne estää monipuolisen tiedonhankinnan, omaa skeptisyyttä piti siis tarkastella koko työn ajan suurennuslasilla jotta se ei pääsisi vaikuttamaan. Työ tarjosi iloisia yllätyksiä mieleltään avoimena pysyvälle. Toisaalta ilman omia pohjimmaisista ennakkoluuloja ei tähän työhön olisi kai ryhdytty.

Puutarhakerho oli alustavasti suunnattu 7-12 -vuotiaille lapsille kesäloman aikana. Minulla oli mielessäni ennen työhön ryhtymistä synkkiä väittämiä. Tuon ikäjakauman sisälle osuva, jo osittain nuorisoksi kuuluva, lapsiryhmä kaupunkilaislapsia ei välttämättä ole kiinnostunut kesällä hoitamaan kasvimaata. Kiinnosti myös, jos näin kuitenkin olisi, ovatko he puutarhaharrastuneisuudesta itse kiinnostuneiden vanhempien ja/tai alan ammattilaisten lapsia. Jaksavatko lapset toimintaa koko kesän. Onko annista opiksi asti ja pystyykö lapsi muuttamaan omilla kokemuksillaan perheen toimintaa tai tapoja eettiseen ja ekologisempaan suuntaan. Kumpi tekee päätöksen kerhoon osallistumisesta, onko ”päivähoito” teemaa tärkeämpi.

Yhteiskunnallisesti tässä hankkeessa kiinnosti, kirjata mahdolliset hyödyt joita lapsiperheet ehkä saisivat. Tutkia ja seurata prosessia jolla kerho aloitetaan, mitä siihen vaaditaan ja miettiä mitä tekijöitä muiden samaa prosessia suunnittelevien tulisi ottaa huomioon.

Työn hyvää tekevä tarkoitus jälkikäteen esiin tuotuna on myös herättää muita yhteisöjä lähtemään aktiivisesti tukemaan toimintaa, jolla nähdäkseen olisi kuitenkin paljon positiivisia vaikutuksia jälkikasvuunne. Tämä tutkimus ei kerro kattavaa kuvaa mahdollisuuksista, se seuraa yhden nimeytyen kerhon perustamista, sen lapsien ja heidän vanhempien tuntemuksia ja herättää näin lisäajatuksia muualla suunniteltaviin projekteihin.

5 PUUTARHAKERHON ALKU JA TOIMINNAN ETENEMINEN

Hanke lähtee liikkeelle laajasta projektisuunnitelman teosta, jonka Pirkanmaan Marttojen puutarhaneuvoja Heidi Ovaska laatii. Yhteistyökumppaneiksi mukaan Marttajärjestön ja Eduard Polónin- säätiön rahoittamaan projektiin lähtevät Tampereen kaupunki, Pirkanmaan jätehuolto Oy, Biolan sekä SG Nieminen.

Toukokuussa 2010 kerhon aluetta aletaan muokata (kuva 1). Perustukset 18m² kasvihuoneelle rakennetaan ja Tampereen kaupungin kerhon käyttöön tarjoama 15 aarin alue päätetään aidata, joka varmasti oli hyvä ratkaisu, koska kerho säästyi molempina seurattuina kesinä hyvin ilkeiltä. Vain toisen kesän osalle sattunut neljän kuution multavarkaus kirjattiin rikkeeksi.

Evästäukoja varten lapset kuljettivat mukanaan syötävät ja ne nautittiin paikkalle tuoduilla puisilla tukevilla ulkokalusteilla. Alueelle pystytettiin

myös telttakatos suojaamaan teoriahetkiä liialliselta paisteelta tai yllättäviltä sadekuuroilta. Vaja työkaluille ja kompostoiva käymälä saavat myös paikkansa (kuva 9).

Aidatun alueen keskelle oli jätetty raivaamaton pajukkoalue, joka osoittautui lasten lempipaikaksi heti ensimmäisenä vuotena. Se oli vapaan leikin aluetta ja siellä oli heistä mukava seikkaila.

Kastelu alueella hoidettiin rajalla kulkevasta Vihiojasta bensiinikäyttöisen pumpun avulla, joka toimi kuulemma hyvin satunnaisesti.

Kuva 9. Kompostoiva käymälä oli jännittävä lasten mielestä...kuinka moni aikuinen kokisi asian samoin?

Viereisen palstan ottaa viljelykäyttöön Tampereen Rudolf Steinerkoulun luokka, oppilaiden viljellessä siinä kasvukauden opettajan ja vanhempien avustuksella, yhteistyössä Pirkanmaan Marttojen puutarhaneuvoja Heidi Ovaskan kanssa.

5.1 I kerhokesä

Kesäkuussa 2010 kerho avasi ensi kertaa ovensa ja vastaanotti 15 lasta, joiden ikähaitari on 5-10 vuotta. Ensimmäisen kesän vetäjäksi palkattiin yksi opiskelija. Koko kesän jatkuvan kerhon osalle lasten osallistumisaktiivisuus oli hyvin vaihteleva, osansa tähän toi vanhempien lomaajankohdat jolloin lapsi saattoi olla pitemmän jakson kerhosta poissa.

Ensimmäisenä kesänä viljeltyjä vihanneksia ja yrttejä oli; maissi, salko-, härkä-, ja pensaspapu, sipuli, purjo, porkkana, herne, useita erilaisia salaatteja, pinaatti, retiisi, punajuuri, tilli, kesäkurpitsa, jättikurpitsa, persilja, minttu, oregano, basilika, tomaatti ja chili.

Kotitehtäväksi ja viemiseksi lapset istuttivat basilikaa ruukkuihin jotka he saivat viedä kotiin kasvatettavaksi ja hoidettavaksi. Tämä asia oli myös mainittuna kertaalleen kesän mukavimpana tapahtumana.

Kerhonvetäjän kertomana lasten mieluisimmaksi puuhaksi kerhopäivän aikana osoittautuivat majanrakennusleikit, pajukkoalueella, joka tarjosi helteisen kesän kuumimpina hetkinä mahdollisuuden varjoon ja näihin majaleikkeihin. Yhtenä kesän kohokohtana oli myös tutustuminen oikean jyrsimen käyttöön sekä nautinnollinen retki Tampereen Hatanpäässä sijaitsevaan arboreetumiin jossa lapsille oli järjestetty aarteen etsintää.

Ennalta lapsilta kysyttäessä heidän odotuksiaan kesän kerhon suhteen, pyörivät pienten puutarhurien ajatukset pääosin jo hyvässä sadossa ja sadonkorjuussa. Odotuksien ja toteutuneiden mukavimpien asioiden listalta löytyivät kylväminen, leikkiminen, evästäuot kuin se sadonkorjuukin.

Työtä tuo kuitenkin vaatii että satoa saadaan ja kasteleminen vielä koettiin mukavaksi, mutta kuten arvata saattaa kitkeminen oli mainittuna monella kurjempana kuin myös raskaimpana toimena. Tähän kerhonvetäjän mielestään lapsia oli vaikeinta valjastaa. Apuna käytettiin kilpailuja suurimmista juurista tai runsaimmasta määrystä rikkaruohoja. Joukkovoimalla oli myös positiivista vaikutusta, jutustellessa vieretysten uusien ystävien kanssa tuli työt tehtyä kuin huomaamatta.

Kuva 10. 11.6.2010 Maissit saivat vettä letkulla.

Kerhokesä päättyi sadonkorjuujuhlaan, jossa satoa jaettiin kerholaisten kesken kesäkurpitsista, tomaateista, salaateista, erilaisista yrteistä, retiiseistä, perunoista sekä persiljat, basilikat ja tillit nippuina. Loppuhuipentumana järjestettiin pikkukokkikerho, jossa oma sato sai jalostetun muodon. Ruo-

kalistalta löytyi porkkanasosekeittoa, kesäkurpitsamoussakkaa ja perunarieskoja.

5.2 II kerhokesä

Toiseen kesään valmistauduttiin ottamaan mukaan enemmän lapsia. Suunnitteilla oli sekä aamu- että iltapäiville omat ryhmänsä ja tuo toteutuikin, lapsia ilmoittautui riittävä määrä. Aamun ryhmä sai osallistujia 14 ja iltapäivään osallistui 16 lasta. Lapsista 10 oli ollut mukana jo edellisessä kesänä.

Toisen kesän viljeltäviä kasveja olivat jättikurpitsa, kesäkurpitsa, herne, salaatti, papu, purjo, retiisi, peruna, tomaatti, chili, mansikka ja useat erilaiset kesäkukat.

Innostuneisuus myös viljeltävistä kotiinvietävistä oli tallella ja muutamia kylvöksiä kesän alussa päätyi taas ”kotiläksyiksi”. Mukavimpia asioita lapsista edelleen oli tuo yhdessä leikkiminen ja sadon odottelu. Vaikeinta heitä oli tuonakin kesänä ohjaajan mukaan innostaa kitkemään. Keskittymiskyvyn ymmärtää lapsilla olevan koetuksella tilanteessa jossa alue antaa niin paljon mahdollisuuksia eri toimiin ja liikkumiseen. Ympäristöasioita ja lajittelua käsittelevät tuokiot tuntuivat joskus valuvan pikku-puutarhureilta ohi korvien, mutta monelle ne olivat haastattelun perusteella jo koulusta tuttuja asioita eli niihin ei ehkä enää jaksettu mielenkiintoa niin syvästi panostaa.

Kummankin kesän aikana säästyttiin tapaturmilta, yhtä jalankolhaisua ja tikun sormeen menoa lukuunottamatta

6 TULOSTEN ANALYSOINTIA

6.1 Vastausaktiivisuus

Kahden kesän anti kysely- sekä haastattelulomakkeisiin oli lapsilta saatujen osalta 62 kpl ja aikuisten osalta 45 kpl. Otannat ovat näin ollen yhden kauden ja lomakkeen ajalle melko pienet, joten vastausten lukumäärä jäi tavoiteltua tasoa pienemmäksi. Maksimi olisi siis voinut kaikkien kerhoon osallistuvien lasten vastauksista olla 90 kpl ja vanhemmilta tietysti tuo sama määrä. Lomakkeista toteutettiin noin puolet aina ennen kerhokesän alkua ja loput kerhokesän jälkeen (liite 7).

Kesän 2010 osallistuvien lasten lukumäärä oli 15 kpl ja heistä 13 kpl osallistui kesää ennen suoritettuun kyselyyn. Poikia tuosta lukumäärästä oli 7 kpl ja heidän ikäjakauma oli 5- 9 vuotta. Tyttöjä osallistui 6 kpl ja heidän ikäjakauma oli 6-10 vuotta. Heidän vanhemmiltaan saatiin seitsemän vastausta, joka jäi näin ollen alle puoleen osallistuvien määrästä.

Kerhon loputtua kesällä 2010 suoritettiin uusintahaastattelu ja siihen vastasi noista 15 lapsesta 10 kpl ja heistä 5 kpl oli poikia ja 5 kpl tyttöjä. Aikuisten osallistumisaktiivisuus jäi 40 % kuudella vastauksella.

Seuraavana kesänä 2011 osallistuvia lapsia oli 30 kpl ja heistä 26 vastasi kesää ennen suoritettavaan kyselyyn. Tuosta määrästä 9 kpl oli poikia joiden ikäjakauma oli 6-10 vuotta sekä 17 kpl tyttöjä joiden iät vaihtelivat 7-11 vuoden välillä. Tuolloin aikuisille suoritettava kysely tuotti 16 vastausta. Lapsista 10 kpl oli osallistunut myös edellisen kesän 2010 kerhoon.

Kerhon loputtua kesällä 2011 vastasi lapsista vain 43 %. Poikia tuosta 13:sta oli 4 kpl ja tyttöjä 9 kpl. Aikuisten vastauksia kirjattiin 16 kpl (liite 7)

Jo ensimmäisen kerhokesän jälkeen oli todettavissa että asetetusta kerhon ikärajusta 7- 12 vuotta, tulisi pitää kiinni. Ikärajusta tinkiminen alaspäin tuo omat haasteensa ja liian suuri jakauma yhdessä ryhmässä aiheuttaa motivoimisongelmia, eri-ikäisille pitäisi pystyä tarjoamaan hyvin erilaisia toimia, mutta kuitenkin he ovat vain yksi iso ryhmä lapsia jossa tarkkaavaisuuden ja seuraamisen aste vaihtelee runsaasti. Yhden ryhmänvetäjän rooli on myös riittämätön jos ikärajan alittaneita on useita. Aikaa, kerhonvetäjien mukaan, kun saattoi pienempien kohdalla mennä ihan sadevaatteiden auttamiseen päälle tai vessakäynneissä avustamiseen.

6.2 Kysymysten vastaukset

6.2.1 Jos olisin joku kasvi niin mikä? Piirrä tai kerro.

1. kysymys lapsille ennen kesää; Jos olisin joku kasvi niin mikä? Piirrä tai kerro (liite 2). Viimeinen kysymys kesän jälkeisessä kaavakkeessa; Piirrä lempikasvisi kuva (liite3)

Molemmissa lapsille suoritettavissa kyselykaavakkeissa oli yksi piirtämisen tehtävä, jonka tarkoitus oli hahmottaa lapsen realistista käsitystä kasveista yleensä. Tehtävän tarkoitus oli myös rentouttaa lapsi. Piirtäminen on puheen ja kirjoituksen jatke, luontainen tapa ilmaista itseään. Monisanainen kirjoittaminen on vielä haaste vasta kirjoittamaan opettelevalle. Kukaan lapsista ei tullut piirtäneeksi samanlaista kuvaa kesää edeltävissä ja kesän jälkeen suoritetuissa lomakkeissa.

6.2.2 Montako tuntia vietät päivittäin aikaa ulkona touhuten?

2. kysymys ennen kesää; Montako tuntia vietät päivittäin aikaa ulkona touhuten? Koulupäivinä/ viikonloppuna? (liite 2) Triangulaation tarpeellisuus tuli kohdennettua vanhempien vastaavaan kysymykseen; Kuinka paljon aikaa lapsi viettää yleensä ulkona arkena? Viikonloppuisin? (liite 4)

Lasten ja aikuisten käsitys ulkoilun määrästä oli luonnollisesti hyvin erilainen. Jo siitäkkin syystä että osa lapsista oli vielä sen ikäisiä, ettei ajantajun käsitys ole kehittynyt. Lapsen vastaus kysymykseen 12 tuntia kun ilmensi hyvin tästä ajantajun puutteesta olevan kysymys. 10- ja 11-vuotiaiden lasten vastaukset olivat samankaltaisia aikuisten vastauksiin verrattuna. Toisilla lapsilla saattoi kuitenkin itsellä olla mielikuva runsaasta ulkoilustaan, joka ei ollut verrannollinen vanhempien kertomaan. Tästä voisi ehkä tulkita että lapsikin kokee että ulkoilu olisi tärkeää, vaikka se ei ollutkaan totuudenmukaisesti sellaisena toteutunut.

Kesällä 2010 seitsemästä vanhemmasta viisi ilmoitti lapsensa ulkoilevan normaalisti yli kaksi tuntia päivittäin (liite 4,7). Kesän loputtua kuusi vastannutta vanhempaa vastasivat kysymykseen; Onko kerholla ollut vaikutusta lapsen ulkoilun määrään, että lapsen ulkoilun määrä kaikilla oli kasvanut kerhon myötä (liite 5, 7).

Kesällä 2011 16 vanhemmasta 13 ilmoitti lapsensa ulkoilevan normaalisti runsaasti ja kesän loputtua palautuneista 16 vastauksesta tulos oli että ulkoilun määrä oli vielä kasvanut kahden lapsen osalla (liite 7).

Kahden kerhokesän aikana lapsia osallistui kokonaismääränä 45 kpl ja heistä vanhempia vastasi kesän lopun kysymykseen 22 kpl. Joiden vastausten perusteella siis kahdeksan lasta oli kerhon myötä saatu ulkoilemaan enemmän (liite 7).

6.2.3 Mitä vihanneksia tai juureksia tunnet ja muistat nimeltä?

Lasten vihannesten ja juuresten tunnistamisen kartoittaminen lomakkeiden muodossa oli melko mahdoton tehtävä. Nimeämisen vaikeutena kun osalle tuli ainoastaan kirjoittamisen runsauden tuska, näin ollen saattoi olla että vaikka lapsi mainitsi lomakkeessa vain muutamia kasveja ennen tai jälkeen kerhon, se ei välttämättä antanut kattavaa kuvaa hänen tietämyksestään. Kerhon alussa tunnistamisen marginaali pyöri 2-17 mainitun kasvin välillä. Kesän aikana uusien tunnistettavien kasvien lukumäärä nousi jokaisella lapsella 1-3 kappaletta, vaikka osa oli siis jo toista kesää mukana.

Kesällä 2010 tyttöjen vastauksista löytyi runsaampi kirjo mainittuja vihanneksia ja juureksia (liite 8). Pojilla oli enimmillään nimettyinä 9 kasvia ja tytöillä 13. Tilanne poikien ja tyttöjen välillä tasaantui seuraavana vuotena 2011, jolloin nimetyjä kasveja oli enimmillään pojilla 16 kpl ja tytöillä 17 kpl. Kesän 2011 30 osallistuneesta lapsesta oli 10 ollut mukana edellisen kesän 2010 kerhossa (liite 7, 10).

Tyypillisimpiä mainittuja vihanneksia ja juureksia ennen ensimmäistä kerhokesää, olivat aivan tavalliset peruselintarvikkeemme; peruna, porkkana, sipuli, kurkku, salaatti.

6.2.4 Tutustuitko kerhossa johonkin uuteen kasviin?

Kesän jälkeen suoritetussa kyselyssä, lapsilta kysyttiin tutustuivatko he kesän aikana johonkin uuteen kasviin (liite 3). Uusia kasveja oli pystynyt nimeämään kesällä 2010 kymmenestä vastanneesta kahdeksan ja heillä marginaali uusien kasvisten lukumäärässä oli 1-4. Mainittuja kasveja oli mm. härkäpapu, salkopapu, purjo, mangoldi, persilja.

Kesän 2011 kohdalla tilanne oli että kesän jälkeen vastanneesta 13 lapsesta seitsemän oli pystynyt nimeämään vielä yhden uuden kasvoksen (liite 10). Mainittuina tuotteina oli nyt rucola, mangoldi, maissi, kesäkurpitsa, jättikurpitsa.

6.2.5 Tulitko kerhoon yhdessä jonkun kaverin kanssa?

Kysymykseen; Tulitko kerhoon yhdessä jonkun kaverin kanssa, saatiin vastauksia joissa kaveriksi oli luettu myös sisaruksen seura. Vuonna 2010 13 lapsesta viisi osallistui kerhoon jo entuudestaan tutun ihmisen seurassa, kun taas kahdeksan lasta tuli ympäristöön jossa heillä ei ollut entuudestaan tuttuja henkilöitä. Positiivista oli että kesän jälkeen suoritetussa kyselyssä, saivatko he uusia ystäviä, oli vastaus kyllä, kaikissa kymmenessä palautuneessa vastauksessa (liite 8).

Kesän 2011 tilanne kertoi 26 vastanneesta lapsesta, että 12 osallistui kerhoon yhdessä kaverin tai sisaruksen kanssa. Myös tuon kesän anti uusien ystävyysuhteiden kehittymiselle oli että kaikki 13 vastannutta kokivat niitä muodostuneen (liite 10)

Kahden kesän seurannassa tyttöjen ja poikien eroksi muodostui että, 75 % pojista tuli itselle vieraaseen kerhoympäristöön yksin, tytöistä 43 % oli lähtenyt kerhoon ilman entuudestaan tuttua ystävää (liite 8,10)

Sosiaalisten suhteiden kehittyminen lasten välille tuntui olevan helppoa. Myös kerhon vetäjät olivat kokeneet lasten uusien ystävyysuhteiden kehittymisen mainittavana asiana. Silminhavaittuna tuli myös itse todettua, että lapsi joka saattoi kerhokesän alussa vaikuttaa ulkoisesti hiljaiselta, epävarmalta ja tilanteesta vetäytyvältä, oli kesän aikana pystynyt keräämään luottamuksen muihin ryhmän jäseniin. Lapsi on vilpitön sanoissaan; sä oot mun paras kaveri.

6.2.6 Oletko tutustunut kierrätykseen ja kompostointiin?

Kysymys kuului; Oletko tutustunut kierrätykseen ja kompostointiin? Mitä ne on ja missä niitä tehdään? Vastauksista joissa asia mainittiin tutuksi, tuli ilmi mm. kotitalousjätteen, kuten banaaninkuorien kompostointi ja kierrätyksestä lapset osasivat mainita vaatteiden tai lelujen kirpputorille viennin.

Kesän 2010 kysymykseen vastanneesta 13 lapsesta vain neljä koki kierrätyksen ja kompostoinnin tutuksi asiaksi, heistä kolme oli poikia ja yksi tyttö.

Kesän 2011 tilanne oli 26 vastauksesta että, 12 lasta tunsi kierrätyksen ja kompostoinnin tutuksi asiaksi. Tässä kohtaa on hyvä muistuttaa että 10 lapsista oli siis toista kertaa jo kerhossa. Jakauma tyttöjen ja poikien osalle oli että, asia oli tuttu kolmelle pojalle ja yhdeksälle tytölle (liite 8, 10)

Lapsilta kysyttiin kesän jälkeisessä kaavakkeessa kokivatko he oppineensa kerhossa jotain uutta kierrätyksestä tai kompostoinnista. Opittuina aiheina mainittiin mm. sanomalehtien kierrätys, kompostin rakentaminen, kompostin lämpeneminen ja kaiken ruuan mullaksi muuttuminen. Useassa paperissa oli myös vastattu että aiheesta oli opittu kyllä uutta, mutta juuri nyt ei tullut vastauksen hetkellä mieleen mitä se oli.

Tilastollisesti vuonna 2010 kerho kesän jälkeen vastanneista 10 lapsesta koki kahdeksan oppineensa jotain uutta näistä aiheista. Vuoden 2011 vastausten tulos oli että 13 vastanneesta seitsemän oli oppinut uusia asioita kierrätyksestä ja kompostoinnista. Joten 65 % lapsista sai kesien aikana uutta näkemystä ekologisempaan elämäntapaan (liite 7, 8, 10)

Triangulaatiota vanhempien vastauksista kysymyksen kautta; Harjoittaako perhe kotona kierrätystä ja kompostointia? Tulos oli vuonna 2010 että, seitsemästä vastanneesta vanhemmasta kolme ilmoitti kotona harjoitettavan kyseisiä toimia. Vuoden 2011 tilanne oli että 16 vanhemman vastauksesta ilmeni että, 14 kodissa suoritetaan ainakin jompaakumpaa tointa, kierrätystä tai kompostointia (liite 7)

6.2.7 Mitä arvelet kasvin tarvitsevan kasvaakseen?

Perusajatuksella kasvuun tarvittiin multaa, vettä, valoa ja ilmaa. Osa lapsista muisti mainita ettei ilman siemeniä mitään kasva ja kanankakka oli ehdoton suosikki jos lannoitteita tarjottiin kasvun edellytykseksi.

Vuonna 2010 vastanneista 13 lapsesta seitsemän osasi jo nimetä ennen kerhon alkua nuo kasvun tärkeät olosuhteet. Vuonna 2011 26 vastanneesta lapsesta 10 kirjoitti oikein tarvittavat perusteet. Luettavissa oli myös että, vaikka lapsi oli saattanut edellisenä kesänä jo olla kerhossa mukana, ei nuo asiat välttämättä ollut tulleet tutuiksi ja asioita ei osattu nimetä vielä toisenakaan kesänä. Tässä kohtaa pitää muistaa että joukossa oli mukana myös alle kouluikäisiä lapsia, joiden kohdalla asioita ei ole läpi käyty samoin opetuksellisessa mielessä kuin koululaisilla (liite 8, 10)

6.2.8 Lasten odotukset kesää kohtaan ja niiden toteutuminen.

Lapsilta kysyttiin myös; Mitä odostat kerholta? Minkä arvelet kerhossa olevan mukavinta? Monissa vastauksissa aiheet pyörivät hyvin puutarha-kerhomaisissa aiheissa, kylvämisen, kasvattamisen, kastelun ja sadonkorjuun ympärillä. Yhtä useissa vastauksissa odotukset pyörivät kaverien tapaamisen, leikkimisen, eväsretkien ja majanrakenteluiden odotuksissa. Yhdessä olon mukavuudessa (liite 9,11)

Kerhokesien jälkeen lapsilta kysyttiin mikä kerhossa oli ollut mukavinta, kurjinta ja raskainta (liite 3, 9, 11). Vastauksia mukavista asioista olivat mm. kylväminen, majan rakentelu, leikkiminen, sadonkorjuu ja sadon kotiin vieminen, evästäuot, jutustelut, grillijuhlat ja olympialaiset. Positiivisia mainintoja oli runsaasti enemmän kuin kurjia tai raskaita. Kurjana kesässä lapset olivat kokeneet keinujen rikkoutumisen, sateen, kuumuuden ja tietysti kitkemisen, johon heitä ohjaajien sanan mukaisesti olikin vaikeinta motivoida. Myös raskaissa toimissa tuo kitkeminen oli yleisimpänä vastauksena. Myös kasteleminen ja vesikannut olivat olleet raskaita, sekä aurinko ja kuumuus olivat ainakin kesällä 2011 koetelleet lapsia.

Lasten vanhemmille esitettiin myös kerhokesän jälkeen nuo kysymykset. Mitä lapset olivat kertoneet kotona, mitkä asiat olivat kokeneet mukavina ja kurjina. Näissä asioissa ei ollut eroavaisuutta. Kotona oli mainittu samat aiheet jotka oli kerrottu myös itse omissa vastauksissa. Positiivisena huomiona ettei yksikään lapsi ollut kokenut esimerkiksi kiusaamista tai syrjintää muiden lasten taholta.

Odotusten ja arveluiden verranne toteutuneisiin asioihin näytti mahdollistuneen. Yleistyytyväisyyttä punnittiin kysymällä lapsilta kerhokesän jälkeen tulisivatko he myös seuraavana kesänä kerhoon jos heillä olisi mahdollisuus. Vuonna 2010 kymmenestä lapsesta kahdeksan ilmoitti olevansa halukas tulemaan. Näistä kahdeksasta viisi oli poikia ja kolme tyttöä. Uutta halukkuutta osallistumiseen ei ollut kahdella tytöllä. Vuonna 2011 tilanne oli että 13 vastanneesta lapsesta vain yksi tyttö ei ollut enää uudelleen halukas osallistumaan kerhoon. Halukkuus uusintaan oli neljällä vastanneella pojalla ja kahdeksalla tytöllä (liite 8,10)

Kerhokesien jälkeen lapsille esitettiin myös kysymys; Jos kerhossa joku asia olisi pitänyt olla erilaista, niin mikä? Lapsista 35 % vastasi, ettei mikään asia olisi pitänyt olla toisin. Asioita joita lapset olisivat tahtoneet kerholta: järvi, maalaistalo, vuohi, uima-allas, ei kitkemistä, kerhon alkamisaika myöhempi, isompi alue, toisenlainen vessa.

6.2.9 Mikä oli kesän lempikasvi ja miksi?

Lapsilta tiedusteltiin kesän jälkeisissä haastatteluissa heidän lempikasvi-ään ja pyydettiin perusteluja siitä miksi juuri se kasvi oli mieluinen. Ei ollut yhtä ylitse muiden vaan lueteltujen kasvien kirjo oli laaja. Siellä mainittiin kesän 2010 jälkeen tomaatti, herne, peruna, mansikka, härkäpapu ja maissi (liite 9). Perustelut, jos niitä oli jaksettu kirjoittaa, olivat lapsekkaan

herttaisia. Herne koska se oli kauniin vihreä tai härkäpapu kun sillä on niin kiva nimi. Terveysarvoja, makua tai muuta meille aikuisille tähdellistä perustelua ei tuona kesänä mainittu. Usein sattui myös niin että yhtä aikaa vastaamaan saapuneet tytöt saattoivat supatella keskenään vastaustilanteessa ja kuinka ollakkaan, lempikasviksi löytyi yhteinen nimi

Kesän 2011 lempikasvien listalla oli härkäpapu, kurpitsa, maissi, mansikka, herne, porkkana, kehäkukka, kesäkurpitsa ja salaatti. Nyt perustelut olivat jo laajempia. Kesäkurpitsa, koska siitä tuli hyvä sato tai salaatti, koska se on terveellistä tai maissi, koska se oli hyvää grillatessa (liite 11).

6.2.10 Tulevaisuuden näkymät viljelijänä

Yksi kesän jälkeisistä kysymyksistä tahtoi punnita kuinka lapset kokivat viljelyn elinkeinona, oliko lapsilla työntäyteisen kesän jälkeen kuinka realistisia käsityksiä viljelystä ja olivatko he tälle ajatukselle enää edes myönteisiä. Heiltä kysyttiin; Jos sinulla aikuisena olisi iso maatila, mitä viljelisit siellä?

Vuonna 2010 kymmenestä vastanneesta lapsesta kaikki olivat valmiita maatilallisiksi. Kirjo viljeltävissä oli laaja:

- omenapuita
- maissia
- kaikkea mitä kerhossakin
- mansikkaa, maissia, perunaa ja papuja
- hernettä ja perunaa
- mansikkaa, porkkanaa, hernettä
- 32 viljeltävää kasvia
- perunaa, porkkanaa, sipulia ja salaattia
- 12 viljeltävää kasvia
- 11 viljeltävää kasvia

Vuonna 2011 vastaajia oli 13 ja heistä 12 löysi mielikuvan itsestään viljelijänä. Vain yksi poika oli vastannut; En nyt sitten oikein tiedä.

Maissi oli ilmeisesti kesän aikana tehnyt vaikutuksen lapsiin koska sen viljeltävyyteen luotettiin vahvasti.

- kaikkea mitä kerhossakin x 2
- 7 viljeltävää kasvia
- maissia x 2
- maissia, hernettä, mansikkaa
- hernettä
- maissia ja perunaa
- mansikkaa, vadelmaa, mustikkaa
- maissia, persiljaa, basilikkaa, salaattia, hernettä, porkkanaa ja yrttejä
- hernettä, maissia, porkkanaa
- salaattia

6.3 Vanhempien vastauksia

6.3.1 Perheiden tausta ja kiinnostuneisuus

Skeptiseen päätelmäni, että kerhoon osallistuvien lasten vanhempien, joko oma ammatti- tai puutarhakiinnostuneisuus olisi motiivina lapselle ehdotetun kerhon taustalla, tuotti vastaukseksi että noin puolelle vastanneista puutarhamainen kasvimaatoiminta oli perheessä entuudestaan tuttua, ammatillista yhteyttä aiheeseen ei ilmoittanut kukaan. Toisen puolen muodostivat perheet joiden kommentteista huokui suuri kiitollisuus että lapsella oli mahdollisuus tällaiseen toimintaan vaikka perheen asuinolosuhteet olivatkin kaupunkialueella eikä muunlaista kosketusta viljelyyn ollut mahdollisuus järjestää (liite 7)

Useista vanhempien kirjoitelmista oli aistittavissa hämmästyneisyys lapsen innokkuudessa, vanhempien omat muistijäljet puutahatoiminnasta kun saattoivat olla vähemmän ruusuisia kitkentäkokemuksia paahteessa parojen syötävänä. Joku totesi että ehkä kokemus on itsellekin otettava nyt lapsen kanssa uusintaan, ehkä se muistikuva olikin vääristynyt. Oman lapsen kanssa saattaisi saada uuden positiivisemmän muiston asiasta.

Toista kerhokesää suorittavien vanhempien lomakkeessa kysyttiin myös katsoisivatko vanhemmat tarpeelliseksi viljelytoiminnan sisällyttämistä ja opettamista peruskoulujen opetussuunnitelmiin liitettynä. Kahdeksan kymmenestä vastanneesta koki sen tarpeelliseksi ja hyväksi ajatukseksi. Heidän mukaan näin kaikilla lapsilla olisi lähtökohtaisesti samat edellytykset hankkia kädentaitojen kautta tärkeä tieto-taito.

Kaupunkikohtaisestihan tämä tarkoittaisi että jokaisessa kaupungissa tulisi olla ainakin yksi opetuspuutarha jossa olisi mahdollista vieraila lukukauden aikana, maalaiskuntien koulujen pihalla idealistista olisi oman pienen viljelysmaan omaaminen koulun läheisyydestä.

Mielenkiinto perheiden vegetaristisiin taustoihin toi vastauksen että yllättävän harvassa kodissa oltiin pelkästään kasvisruokalinjalla. 23 vastanneesta perheestä vain viidessä perheessä joku perheen jäsenistä oli vegetaristi, useimmiten perheen äiti tai joku kerholaisen isoistasiskoista. Joten tällä ei voitu katsoa olevan yhteyttä lapsen osallistumiseen kerhoon (liite 7).

Vanhempien kyselykaavakkeissa otettiin myös kantaa kerhoon kulloinkin palkattavan vetäjän ammattitaitoon. Lasten kerhon vetäjältä toivottiin kasvatusalan koulutusta ja vankkaa osaamista puutarhatyöskentelyn osalta.

Lasten osallistumisaktiivisuutta henkilöittäin ei tässä työssä koottu, mutta kerhon vetäjien mukaan se oli hyvin vaihtelevaa. Tästä suurin syy lankeaa varmasti vanhempien loma-aikojen ja perheiden yhteisten menojen osalle. Vanhemmista kuitenkin kymmenen ilmoitti lapsella olevan puutarhakerhon lisäksi myös muuta harrastustoimintaa kesällä, joissa esimerkiksi har-

joitusleirit saattoivat olla osana syyhyn lasten poissaololle. Harrasteaktiiviteetit elävät voimakkaassa kilpailutilanteessa keskenään, kesäkerhojen altavastaaja tilanne on hankala ympärivuotisiin harrasteisiin nähden. Näin toki voidaan nähdä koko puutarha-ala myös ammatillisessa mielessä voimakkaan kausiluonteisena.

Näiden Tampereen Lasten Puutarha Piparmintussa suoritettujen kahden kerhokesän ja tämän alueen väestörakenteen kokemusten perusteella, myös monikulttuurisuus tuli sivutuotteena tutuksi. Vaikka asia ei tutkimuksen kohteen alla ollutkaan, tuli huomioiduksi että lapsikatraan joukossa oli useita maahanmuuttajalapsia, toisen kulttuurin edustajia. Uskon että erilainen ruokakulttuuri ja sen myötä muiden maiden viljelykulttuuri elää osittain myös näissä lapsissa. Tuli huomatuksi ja toteen näytetyksi, miten puutarha ja pieni viljelypalsta olivat hyvin mielyttävä ympäristö kaikkien eri kansalaisuutta edustavien tutustuttamisessa toisiinsa.

6.3.2 Kerhon markkinointi ja hinnoittelu

Markkinointi kerhoista tapahtui järjestön omien väylien sekä lehtien ja radiohaastattelun kautta. Vanhempien mainitsemat informaatiolähteet olivat edellämainittuja, suosituimpina kuitenkin internetin kautta kulkenut tieto kaupungin kesätoimintaa lapsille markkinoivilta sivuilta sekä sosiaalinen media, keskustelu muiden lapsiperheiden kanssa (liite 8, 12).

Kustannuslaskennallisesti on selvää että kerho ei pysty toimimaan pelkkin nykyisten osallistumismaksujen varassa. Kerhon osallistumismaksu oli marginaalisen pieni koko kesän toimintaan nähden, vain 30 e/ lapsi. Kysymykseen hinnannostojen ”kipukynnyksestä” vanhemmt vastasivat laajalla marginaalilla. Toisille 10 euron kausimaksun nosto olisi ollut jo liikaa ja toiset olisivat nähneet vielä mahdollisuuden tarjota lapselleen palvelua 120 eurolla kesässä.

Oikeaa hinnanasettelua mietittäessä on vaikea olla ottamatta huomioon sitä seikkaa, että useimmiten juuri eniten tämänkaltaisia kokemuksia tarvitsisivat ja niistä hyötyisivät ne joilla siihen vähiten on mahdollisuuksia ja rahaa. Monilapsiset perheet, työttömien vanhempien lapset, joilla on rajalliset mahdollisuudet tarjota jälkikasvulleen elämyksiä jäävät liian kovalla hintakilpailulla äkkiä syrjään.

Jos ajatellaan että kerhonvetäjälle maksettaisi yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen mukaisesti palkkaa luokan G17= 1808,42 €/kk mukaan, joka olisi tuolle kaksi kertaa kolme tuntisen kerhopäivän osalle laskettuna tuntipalkalla 67,80 € / päivässä ($1808,42 / 160 = 11,30 \times 6 = 67,8$) ja kerho kestää n. 2,5 kk eli n. 50 vrk. Tulisi kerhonetäjän palkkakustannuksiksi 3390 €/ kesä. Jos kuvittelisimme, että lapsia olisi jatkossa n. 15 kpl, sekä aamu- että iltapäivän kerhossa, pitäisi kerhomaksujen olla vähintään 113 € / kausi, jotta voitaisi tavoitella edes pelkkien suorien palkkakulujen kattamista. (Yksityisen sosiaalipalvelualan tes, 2012)

7 PUUTARHAKERHOJEN MAHDOLLISUUKSISTA SUOMESSA

Maailmassa kaikki on mahdollista kun samanhenkisesti ajattelevia ihmisiä on tarpeeksi yhdessä. Ennenkaikkea arvomaailma kysymyksiä, mitä me tahdomme tarjota.

Todettua, kiinnostus voi kasvaa vain jos tarjontaakin on saatavilla!

Taina Laaksonharjun väitöskirja-aineistosta lainaus: Mitkä ovat suositeltavia elementtejä lasten elinympäristöön; Kyllä = Vapaata ja muokattavissa olevaa tilaa leikkiin, seikkailuun ja omien maailmojen rakentamiseen. Ei suositeltavaa = Aikuisia jotka pelkäävät likaantumista ja estävät lasta kokeilemasta taitojaan (Laaksonharju 2012,16.) Puutarhakerho tarjosi kahtena kesänä lapsille tilan muokattavaan maailmaan ja kerhoon lapsensa tuoneet vanhemmat, aikuiset, olivat niitä jotka varmasti tiesivät että multaa kulkeutui myös kotiin ja likaisilta vaatteilta ei voinut säästyä.

Vanhempien ehdotuksia tuleville vuosille olivat mm. kaksi eriaikaista ryhmää, joka toive toteutettiin heti seuraavana vuonna. Myös ehdotus kerhosta, joka toteutuisi vain kolmena päivänä viikossa, esitettiin. Kerhoon oli tulolla molempina seurantavuosina asetettua ikärajaa nuorempia lapsia. Useissa tapauksissa kerhoon osallistuneista perheistä äiti oli kotona nuorempien sisarusten kanssa. Yhtenä kesänä voisi ohjelmaan ottaa kokeellisesti myös äiti-lapsi periaatteella toimivan kerhon johon voisi silloin osallistua nämä ikärajan alle jääneet lapset oman valvovan aikuisen kera. Kerhoalue saisi lisää aikuisia käsiä tarvittavaan ylläpitotyöhön ja äidit saisivat myös tarvitsemaansa ulkoilmaa. Aika kun helposti kotona menee lasten poissaollessa sisällä suoritettaviin kotitöihin. Tällaisen kerhon voisi yhdistää aamupäivän kerhoihin vaikka muutamana päivänä viikossa.

Vanhemmilla oli myös Marttajärjestölle toivomus perustettavista Minimarttoista joka kokoontuisi läpi vuoden ja olisi kesä ajan osana puutarhakerhoa. Vastaavaa toimintaa on alueittain järjestössä toteutettukkin kyllä jo vuodesta 1945 lähtien. Ryhminä niitä on nimetty marttatytöt, minimarttat, pikkumarttat tai esim. taikinantaputtajat.

7.1 Rahoitus

Raha ratkaisee- sanontaan törmää elämässä liian usein ja yhteyksissä joiden paljon hyvää tuottavien tarkoitusten edut ovat selkeästi nähtävissä, toivoisi säästyvän tältä, mutta näinhän se ei elämässä mene.

Kerhokesien jatkumisen takaamiseksi on myös tässä projektissa mietittävä toimintaa ja tekoja, jotka taloudellisesti mahdollistavat työn jatkumisen (kaavio 2).

Pienistä puroista koostetaan isoa virtaa myös taloudellisella puolella, jota toki tällaisten hankkeiden kohdalla joudutaan kaiken aikaa kehittelemään. Se että saadaan kunnat ja niiden sosiaalitoimet heräämään tarpeen ja tarjonnan tuomiin etuihin ja lähtemään hanketta tukeviin toimiin. Pienillä kerhon sisäisilläkin teoilla saataisi kehitystä.

Ainakin ajatuksellisella tasolla puutarhakerho voisi järjestön alla suorittaa myös pienimuotoista kaupankäyntiä, perustamalla perennojen emokasvi-alueelle josta tuotettaisi perennan taimia ja myytäisi eteenpäin kerholaisten ym. yhteistahojen omaisille ja ystäville. Ehkä alueelle saataisi jatkossa myös laajennusta ja viljelyyn myös myytäväksi asti riittävää satoa, omenoista, vadelmista, mansikoista, mustikoista.

Tämän tasoisten projektien taustalla on ymmärrettävästi aina kuitenkin ol- tava isompien järjestöjen tuki ja toki monien tahojen yhteenliittyminä sen onnistumismahdollisuudet ovat paremmat. Haettavien hankerahoitusten työllistävyys on raskas ja vie paljon aikaa projektin kehittäjältä ja vetäjäl- tä. Tahot joille hakemuksia lähetetään, tulee olla linjassa alla toimivan kat- tojärjestön kanssa, tässä tapauksessa koko Marttajärjestön.

Lasten puutarhatoimintaa tukevia tahoja joudutaan hankekauden loppua kohden miettimään aina uudestaan ja uudestaan ja uusien alueella toteutet- tavien osahankkeiden virittelyä joudutaan tekemään, jotta alueen ylläpito saadaan turvatuksi.

Lähestymisessä tämän projektin tiimoilta, haastattelussa toiminnanohjaaja Paula Harjamäki (haastattelu 27.1.2012) 4H- yhdistyksestä kertoo Varsin- nais-Suomen saavan esimerkiksi tukea lastentoimintaan Valonia säätiöltä. Ovaska ottaa tähän kantaa pohdinnoissaan että vastaava taho pirkanmaalla saattaisi olla Ekokumppanit. Elykeskuksien hankerahoitukseen yritetään mahdollisesti jatkossa turvata myös tämän projektin tiimoilta.

Kaupunkien opetus- ja sosiaalitoimen kanssa muodostettavat kontaktit ja yhteistyö olisivat kullannarvoisia myös rahoitukseen osallistujina. Toimin- nan laajetessa, kuten Helsingin Lasten ja nuorten Puutarhayhdistyksen kohdalla, tulee monien eri ammattikuntien yhteistyö tärkeäksi.

Raha-automaattiyhdistys tukee usein lapsille tarjottavaa toimintaa, mutta tämänkin projektin kohdalla hakemiselle tulee esteeksi jo tukea saava kat- tojärjestö, osahankkeisiin tuki saadaan näin sisäisellä haulilla.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä sekä ympäristöministeriöllä on myös muutamia tahoja joilta kannattaa aina selvittää omat mahdollisuudet saada hankerahoitusta kehitteillä oleviin projekteihin. Ely-keskuksien rahoitus- tuista saattaa löytyä myös omaan kehityshankkeeseen sopiva väylä.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksella on käynnistynyt myös vuonna 2012 kansallinen lihavuusohjelma jonka teema; Lihavuus laskuun- hyvinvointia ravinnosta ja liikunnasta sopii ehkä tulevina vuosina hyödynnettäväksi täl- laisen projektin yhteyteen. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2012)

Alueen jakaminen muiden yhteisöjen kanssa on otettava syvään mietin- tään. Mitkä tahot olisivat sellaisia jotka pystyisivät pientä vuokraa tai han- kerahoitusta vastaan hyödyntämään aluetta, tuomaan omaa panostaan hoi- toon ja nauttimaan siitä. Saataisiko mukaan Helsingin mallin mukaisesti sosiaali- tai opetustoimesta aluetta hyödyntäviä ryhmittymiä ja näin talou- dellista tukea.

Jatkolaajennusta projektin tiimoilta tapahtuu jo tutkimusvaiheessa. Tontin viereisen alueen ottaa viljelykäyttöön Tampereen Rudolf Steinerkoulun luokka, jotka ovat yhteistyössä Pirkanmaan Marttojen puutarhaneuvoja Heidi Ovaskan kanssa. Yhteistyötä on jatkossa tulossa lisää päiväkotijäsenien ja kouluryhmille Ovaskan tarjoamalla valmiilla toimintapaketilla. Suunnitelmassa itää myös näytekasvimaan perustaminen, paikka jossa kaikilla olisi mahdollisuus käydä tutustumassa erilaisiin vihanneksiin. Kerhotoiminnan lisäksi Ovaskalta löytyy halua järjestää leirimuotoisia kokeiluja. Voisiko tällaiseen toimintaa saada yhteistyökumppaneita muualtakin, jolloin voisi ajatella leirille tuloa myös muilta paikkakunnilta.

7.2 Puutarhakerhosta irrallinen koulukokeilu

Pääsin koulutukseni erikoisharjoittelujaksolla toteuttamaan Turussa Viherlassilan palkkalistoilla esikoulujen ja 1. ja 2. luokan oppilaille suunnattua kylvötapahtumaa kouluissa. Tapahtumaan mukaan lähti 27 toimipistettä, 96 opettajaa ja se tavoitti kuuden viikon aikana 1670 lasta. Yksinkertaisuudessaan tuossa kouluilla järjestettävässä tunnin toimintatunnissa kylvettiin silpoydinherneen siemeniä. Siemenet olivat Suomen Puutarhakauppiaat ry:n kampanjamateriaalia Onnistumisen iloa- Onnen siemenillä. Teemansa mukaan tarkoitus oli saada lapsi innostumaan ja kokemaan että kasvattaminen on helppoa ja tietysti että siinä olisi jotain jännittävää.

Lähestyin aihetta ajatuksella ettei tarkoitukseni ole opettaa vaan saada lapsi huomaamaan että koulussa opiskeltavilla asioilla on oikea yhteys käytäntöön. Esitin paljon kysymyksiä kasvien kasvuvaatimuksista ja annoin lasten huomata että heidän jo osaavat tämän ja tietävät paljon kasvattamista varten vaadittavista tiedoista.

Lasten maailma on kuitenkin noina ikävuosina vielä lähellä satuja ja seikkailua ja tahdoin muistuttaa heitä lukemisen ja kuuntelemisen tärkeydestä. Toin elementtejä saduista, kuten Jaakko ja pavunvarsi, jonka yhteydessä mietimme minkälainen ja kuinka korkea kasvistamme mahtaakaan tulla. Käsittelimme kasvien kastelua sadun Upponalle mukaan ja tietellisten nimien muodossa pyysin heitä kuuntelemaan ”taikasanoja” jotka olivat kuin Harry Potter- tarinasta. Pisum sativum, suhisi lupaavasti monen koulun pihalla välitunnilla poistuessani. Teimme oman pienen kasvihuoneen muovipussista ja jouduimme sangoista solmua tehdessä, vielä usean tuon ikäisen kanssa ottamaan muistista sen lorun kaninkorvista jotka kiersivät kiven ja päätyivät koloon. Kasvinsuojeluasiaa puitiin luonnonmukaisin keinoin arvuuttelemalla ja muistuttamalla leppäkerttujen tärkeydestä.

Lopussa näytin heille tietokoneella 14 sivuisen kuvaesityksen siitä, kuinka ja missä ajassa herne itää. Mikroskoopilla otetut kuvat toivat mielenkiintoa myös tämän seuraamiseen (kuva 11, 12).

Kuva 11. Poverpoint koosteesta kouluille, Sari Korsström

Työ ja tehtävä olivat itsessään lapsille melko yksinkertaiset, tapahtuman oli kuitenkin tarkoitus olla mieleenpainuva ja innostava. Jatko seurantaan päästiin suorittamaan Viherlassilan puutarhamyymälässä, koska lapsille oli teetetty myös seuranta päiväkirja ja tämän palauttamalla myymälään he saivat palkinnoksi mm. tomaatin taimen tai muun kasvatusharrastusta tukevan lahjan.

Usean lapsen silmistä näkyi tuo onnistumisen ilo kun heidän kanssaan kesän myötä keskustelin työpaikan pihamaalla, joten aihe oli toiminut.

Kuva 12. Poverpoint koosteesta kouluille, Sari Korsström

Puutarhakerhon toiminta voisi alkaa vastaavalla kampanjalla kouluihin. Ei opettavassa vaan asiaan mielenkiintoa herättävässä mielessä. Keväällä aikaisin kylvetty taimi voisi olla kannustin tulla kerhoon istuttamaan se omalle paikalleen kasvimaahan.

Tässä vaiheessa opinnäytetyöprojektia oma kiinnostus kuitenkin lähti suuntautumaan puutarhaterapian puolelle. Siihen mitä se on, tai onko sellaista ollenkaan, voimmeko mahdollisesti järkipäistä käsitettä muotoilemalla uusia koulutusohjelmia tukemaan tällaista ajatusta.

7.3 Lisäkoulutus suuntauksia puutarha-alalle

Kyselin ja synnytin keskustelua ihmisten kanssa, niin puutarha-, maisemasuunnittelu- kuin hyvinvointi- ja terveydenhoitoalan piirissä. Mikä on ihmisten näkemys ja saako tälläinen toiminta kannatusta. Aihetta tukevaa kirjallisuutta kyllä löytyy, myös jonkin verran kotimaisena, mutta useimhan yleinen mielipide ja ihmisten todellinen ajatusmaailma ratkaisee.

Nähdäkseni maisamasuunnittelupuolen ohjelmat tukevat tässä suuntauksessa painoarvoaan, visuaalisenpuolen esille tuomisessa, rakenteellisessa rauhassa joka mahdollistaa kulkemisen ja toimimisen monenlaisissa oloissa.

Puutarhapuolen tarjonta tälle saralle on enemmän fyysisesti kuntouttava, toiminnallisena muotona. Jossa liike ja itsensä toteuttaminen tuovat mahdollisuuden kuntouttaa, sekä fyysisellä että psyykkisellä saralla.

Haastattelin terveystieteiden maisteri Johanna Ollia (haastattelu 18.1.2012), joka tekee tohtorinväitöstyötään Vammaisten lasten osallisuutta tukevan mallin kehittämistä. Väitöskirjan on tarkoitus tuoda sairaanhoitajille työkalu kuntouttavaan hoitotyöhön. Olli on toiminut 7 vuotta lasten neurologisella osastolla ennen jatko-opintoihin ryhtymistään ja katsoin että hänen näkemyksensä puutarhaterapiasta olisi myös tälle työlle tärkeä. Aihetta ei tyrmätty, vaan näimme että olimme lähestymässä samaa hyvää tarkoittavaa asiaa eri suunnista. Kahden eri alan kohtaaminen ammatillisessa mielessä on haastava, mutta ei siis mahdoton. Ollin väitöskirjan ensimmäinen osatyö; *Facilitating and hindering factors in the realization of disabled children's agency in institutional contexts: literature review* on jo julkaistu.

Väitöskirja on kesken, mutta pyysin muutamia avainsanoja jotka hänen tutkimuksensa pohjalta on tärkeimpiä vammaisten lasten kohtaamisessa ja ohjaamisessa. Tärkeimpänä asiana pintaan nousi hyvin yksinkertainen asia, joka meiltä monesti unohtuu terveidenkin ihmisten välillä, kuunteleminen. Ollaan läsnä ja jaksetaan odottaa ja kuunnella. Tärkeitä teemoja olivat myös lapsen tukeminen oman persoonan kasvussa sekä osana meidän yhteisöä, eväiden antaminen aikuisuuteen. Tämä hämmästytti minua, koska se kuulosti niin helpolta, tavalliselta. Kohtaamisissa vammaisryhmien kanssa meidän ei siis tarvitsisi olla superammattilaisia kummallakaan koulutuksen puolella, melko pitkälle selviäisi oikeanlaisella, terveellä suhtautumisella erilaisuutta kohtaan.

Näimme kuitenkin molemmat tarvetta lisäkoulutuksenkin suhteen. Jos tahdomme puutarhaterapian imagoa nostaa, olisi aika saattaa se ammattikorkeakoulujenkin koulutusohjelmiin mukaan. Lyhyessä hetkessä Olli visioi heti muutamia mahdollisia aiheita puutarhapuolen ihmisille; Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot (AAC) sekä mukaeltu kurssi erityispedagogiikkaa jossa luotaisiin lyhyt kuva erilaisiin oppijoihin liittyvistä huomioonotettavista seikoista. Menetelmiä voisi hyödyntää niin lasten kuin aikuisten kanssa.

Kysymykseen ryhmämuodosta kerhotoiminnassa, oli Ollin näkemys integroitujen ryhmien kannalla. Toisaalta myös itsellisenä toimiva vammaisryhmä samalla alueella muiden lasten kanssa antaa mahdollisuuden erilaisuuden kohtaamiseen ja ymmärtämiseen lasten osalta.

Pirkanmaan Pirko koulutuskuntayhtymällä on ympäristöterapauttisia lyhytkoulutuksia sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoitotyön ja kehitysvamma-alan työyhteisöille suunnattuna, joissa opitaan hyödyntämään työympäristön piha-alueita. Myös ammattiopisto Livialla on tarjolla koulutusta jossa koulutuksen pohjana ovat tunnetut puutarhaterapiakäytännöt. Tästä olisi hyvä jatkaa ja kehittää lisää yhteistyötä eri koulutus-suuntien välillä.

7.4 Kerhon pohjana toimivan puutarhan hyötykäyttö

Monet tutkielmat tukevat käsitystä puutarhanhoidon ja ulkona vietetyn ajan terveyttävistä vaikutuksista. Perustettaessa suljettuja ohjatun toiminnan puutarhayhteisöjä, olisi loogista tarjota palvelua hyvin monen muotoisena, päivän tunnit kaikki hyötykäyttäen.

Siksi pelkästään lapsille suunnattu alue ei sinällään ole ehdoton. Oikein ajoitettuna alueesta pääsisivät nauttimaan monet ryhmät. Ulla Aspvik kirjoittaa Oulun yliopistolle tekemässä työssään (2003); Psykkisesti vajaakuntoisten avotyötoiminnasta seuraavaa:

”Tulosten perusteella avotyöhön osallistuminen merkitsi psyykkisesti vajaakuntoiselle osallistujalle mielekästä työtä, itsen ja arjen rakentumista työn avulla, työyhteisöön ankkuroitumista ja työssä jaksamista. Työ rakensi avotyöntekijää ja hänen arkeaan rytmittämällä arkea, lisäämällä työtehtävien hallintaa ja vastuunkantoa sekä vahvistamalla itsetuntoa ja aikuisen roolia. Avotyöhön kuului työssä jaksamista edistäviä ja ehkäiseviä tekijöitä”.

Puutarha-alueen ylläpito vaatii paljon käsityötä, jota pelkät lapsiryhmät eivät saa pidettyä hallinnassa, siksi työteliäitä aikuisia käsiä olisi hyvä saada lisää. Tarjoamalla palvelua kuntoutuksen osaksi esimerkiksi avotyötoimintaan saataisi tilanteessa molemmin puolinen hyöty.

Väitöskirjansa myös vanhusten puolen puutarhaterapian hyvää vaikuttavista tuloksista kirjoittanut MMT Erja Rappe on todennut työssään (2005) että masentuneisuudesta kärsivien vanhusten puolella ulkona liikkumisen suomat affektiiviset vaikutukset olivat merkittävät. Vanhuksista osa ei kokenut sosiaalisen vuorovaikutuksen tärkeyttä mutta nauttivat ympäristössä oleilusta. Lasten puutarhakerho olisi mitä mainioin ympäristö järjestää pienimuotoisia retkiä vanhuksille, myös ryhmille joiden konkreettinen kyky itse toimintaan jo on rajoittunut mutta jotka saisivat mielihyvän tunteita seuratessaan vehreässä ympäristössä lasten toimintaa.

Sen lisäksi että olemme tässä yhteiskunnassa paljon vieraantuneet luonnosta, olemme myös monelta osin joutuneet ehkä tilanteisiin joissa sukupolvien välinen kanssakäyminen on käynyt hankalaksi. Työ on saattanut kuljettaa meidät kauas läheistemme ulottumattomiin ja kansakäymiset

ajanpuutteen vuoksi ovat käyneet rajallisiksi tai ovat jopa menettämisten kautta käyneet mahdottomiksi. ”Vuokramummit” ja ”-pappat” ovat jo ihan tuttuja asioita monissa kouluissa, tämä luo perspektiiviä lapsen kasvuun kokea ja nähdä ikääntyminen ja oppia arvostamaan taitoja ja tietämystä joka on vuosien saatossa hankittu.

Kokemuksella voidaan varmasti todeta havaittava ilo toimintarajoittuneiden vanhusten silmissä heidän saadessa ilman vastuuta seurata pienten puuhakkaiden lasten toimintaa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET PUUTARHAKERHOSTA

Puutarhakerhosta jäi kahden kesän jälkeen 45 kaupunkilaislapselle positiivisina eväinä elämään muistot; majaleikeistä, evästauoista, istuttamisen ja kastelun hetkistä, leikkimisestä, jutustelusta ystävien kanssa, grillijuhlista ja olympialaisista. Odotusten ja todellisten tapahtumien suhde näytti lasten kohdalla näin ollen toteutuneen.

Kesien tarjonnassa vanhemmat arvostivat kehittävää toimintaa joka tarjosi oppia viljelystä. Kestävän kehityksen arvojen mukaista arkista ja maanläheistä harrastusta, joka tutustutti oikeaan työntekoon. Konkreettista tietotaitoa joka mahdollisti sadonkorjuun juhlan. Kasvattamisen iloa ja Ystäviä.

Kuva 13. Kesän 2012 aikana kerho jatkuu

Tampereen Muotialan Lasten Puutarha Piparminttu alueena on muokkautunut kerhokesien aikana. Sinne on istutettu monivuotisia kasveja, hedelmäpuita ja marjapensaita. Sen rakenteellinen kokonaisuus paranee vuosivuodelta ja sen on mahdollista tarjota laajempaakin toimintaa kuin lapsille

suunnattu puutarhakerho. Toimintaa laajentamalla saadaan enemmän irti puutarhasta alueena.

Lapsille suunnattuja puutarhakerhoja kannattaa jatkaa, vaikka se ei taloudellisesti ole tuottavaa ja saattaa kulujen kattamiseenkin tarvita kattojärjestön tukea. Se on kuitenkin arvomaailmaltaan sellaisia asioita tarjoava jota yhteiskuntamme lapset tarvitsevat. Kerho näytti valovoimaisuutensa kahdessa kesässä, kiinnostusta sen tarjontaan löytyy ja vanhemmat ovat sen ilolla mukaan lasten harrastusten listalle ottaneet.

Työn tutkimuksena tuli osoitettua että puutarhakerhosta on opiksi lapsille. Kädestä suuhun, itse ruokansa tuottamalla, on valtavan hieno kokemus ja taito näinkin nuorilla lapsilla. Kerho tukee lapsen sosiaalista kanssakäymistä muihin samanikäisiin kesien aikana, jolloin koulu- ja esikoulutoiminta on pysähdyksissä. Se on turvallinen paikka viettää aikaa yhdessä.

LÄHTEET

- Aspvik, U. – Psyykkisesti vajaakuntoisten avotyötoiminta.
Oulun yliopisto 2003
<http://herkules.oulu.fi/isbn9514271289/isbn9514271289.pdf>
- Bergholm, E-M. MMM. Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry. Haastattelu 13.8.2012
- Blair, D. - The Child in the Garden: An Evaluative Review of the Benefits of School Gardening.
The Journal Of Environmental Education- 2009 vol. 40
<http://kohalacenter.org/plantinghope/pdf/Thechildinthegarden.pdf>
- Harjamäki, P., toiminnanjohtaja. 4H- yhdistys. Haastattelu 27.1.2012
- Hartikainen, L. & Holopainen, N. – 7-12-vuotiaiden lasten käytöshäiriöt ja varhaisen puuttumisen merkitys- opasmateriaali alakouluopettajille
Diakonia-ammattikorkeakoulu – sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö Pieksämäki kevät/2009
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200911175548>
- Hirsijärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. - Tutki ja kirjoita - Helsinki: Tammi 2010
- Hujala E. & Turja L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus
- Jaakkola, L. sosionomi. Helsingin kaupunki. Haastattelu 13.2.2012
- Jyty ry - Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimus 2012
<http://www.jytyliitto.fi/Sivu/2774>
- Kaivola, T. Globe-ohjelma – ympäristökasvatuksen innovaationa Suomessa.
Helsingin yliopisto 2000
<http://notes.helsinki.fi/halvi/tiedotus/vanhatvaitokset.nsf/b688d98986c9e9edc2256a4c003e4ba9/e7d6c327d68a6650c2256b760047f3bb?OpenDocument>
- Kemi, S. - Tornion temapuiston suunnitteluprosessi - erityislasten huomiointi Felixin puistossa
Hämen ammattikorkeakoulu – Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Opinnäytetyö Lepaa 05/2010
- Ketju 3/s.30 – 2011- Kehitysvammaliitto
http://www.kehitysvammaliitto.fi/wp-content/uploads/ketju_3_2011_nayte.pdf

Koivunen, H. - Integraatio päivähoitossa- lastentarhaopettajien käsityksiä integraatiosta päivähoitossa.

Diakonia-ammattikorkeakoulu – Kasvatusalankoulutusohjelma

Opinnäytetyö Helsinki 2006

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2006/3f67ca_Helsinki_Koivunen_f1644.pdf

Laakso, S. & Lattunen-Tervo, M. & Sannamo, A. - Luonnollista kasvua, Puutarhaopetus oppimisen ja kasvamisen tukena-kehittämishanke.

Tampereen ammattikorkeakoulu - Ammatillinen opettajakorkeakoulu – Tampere 11/2009

Laaksonharju, T. puutarha-agronomi MMM. sähköpostiviesti 16.3.2012; vastaanottaja Sari Korsström

Laaksoharju, T. -Lapsi-kasvisuhteen tukeminen - ovi kestävään kehitykseen peruskoulussa. Opetuskokeilu Hedelmäpommei.

Helsingin yliopisto 2008

<https://helda.helsinki.fi/handle/1975/7945>

Laaksonharju, T. -Kaupungin lapset puutarhassa – tarjoumat ja merkityksellisen paikkasuhteen muotoutuminen.

Helsingin yliopisto 2012

http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/24279e804aed82fc865b8e7ee4141bc3/TLStadinlapset23_3.Laaksoharju.+pdf.pdf?MOD=AJPERES&lmod=-910246081

Laaksonharju, T. Kestävä puutarhamalli- Puutarhatoiminta kestävä kehityksen kasvatuksena.

Helsingin yliopisto 2006

<http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus/ymparistokasvatuksen-teorioita/kurssilla-toteutetut-omat-mallit/taina-laaksoharjun-malli/>

Lahti, P. psykologi. YLE tv1 Puoli seitsemän-ohjelma 25.1.2012.

Leskinen, A. Kansakoulun kasvitarha- ja maatalousopetukseen liitetyt ihanteet ja tavoitteet 1898–1939

Joensuun yliopisto 2007

http://joypub.joensuu.fi/publications/masters_thesis/leskinen_kansakoulun/leskinen.pdf

Martat ry

<http://www.martat.fi/jarjesto/historia/>

Miettinen, S. - Puutarhaterapian mahdollisuudet työllistäjänä puutarhatalalla.

Hämeen ammattikorkeakoulu – Puutarhatalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö Lepaa 01/2006

Olli, J. TtM, TYKS- säätiön tutkimusyksikkö. Haastattelu 18.1.2012

PuutarhakerhoPiparminttu

<http://www.martat.fi/pikkukokki/kotikulmilla/lastenpuutarha-piparminttu/puutarhalla-tapahtuu/>

Rappe, E. -The influence of a green environment and horticultural activities on the subjective well-being of the elderly living in long-term care-
Helsingin yliopisto 2005

<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/maa/sbiol/vk/rappe/theinflu.pdf>

Salonen, O. - Viheralueet lasten ja nuorten näkökulmasta – kohteena Hervanta.

Hämen ammattikorkeakoulu – Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Opinnäytetyö Lepaa 04/2001

Sandell, M. akatemiaturkija, Turun yliopisto, -Makumaailmamme ovat yksilöllisiä- powerpointesitys

http://www.kotitalous.org/sites/default/files/Heureka_26032011_Sandell.pdf

Sapere- hanke

<http://www.peda.net/veraja/projekti/saperemenetelma/kotimaisetsivut/varhaiskasvatushanke>

Sjöblom, P. - Naturen och jag. En studie av gymnasiestuderandes förhållande till naturen ur ett miljöpedagogiskt perspektiv.

Åbo Akademi 2012

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/84811/sjoblom.pia.pdf?sequence=2>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos; Lihavuus laskuun- hyvinvointia ravinnosta ja liikunnasta 2012

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/kansallinen_lihavuusohjelma_2012_2015/lihavuuden_ekaisyy

Tilastokeskus, liitetaulukko 1. Ulkoilunmäärä vuosina 2009-2010

http://www.stat.fi/til/akay/2009/05/akay_2009_05_2011-12-15_tau_001_fi.html

Tilastokeskus, muuttoliike 2011, julkaistu 27.4. 2012

<http://www.stat.fi/til/muutl/index.html>

Tilastokeskus, väestörakenne 2011, julkaistu 30.11.2012

<http://www.stat.fi/til/vaerak/index.htm>

Työelämäntutkimuskeskus -Työn ja elämän laatu.

Tampereen yliopisto 2009

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65666/978-951-44-8061-4.pdf?sequence=1#page=20>

Työterveyslaitos- Tykytoiminta 11.4.2011

http://www.ttl.fi/fi/terveys_ja_tyokyky/elintavat_ja_tyokyky/sivut/default.aspx

Töyry, A. - Terapeuttinen ympäristö osana ikääntyneiden päihdeongelmaisten kuntoutusta – case Savolan Aurorakoti, Keitele.

Hämeen ammattikorkeakoulu – Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Oppinnäytetyö Lepaa 03/2010

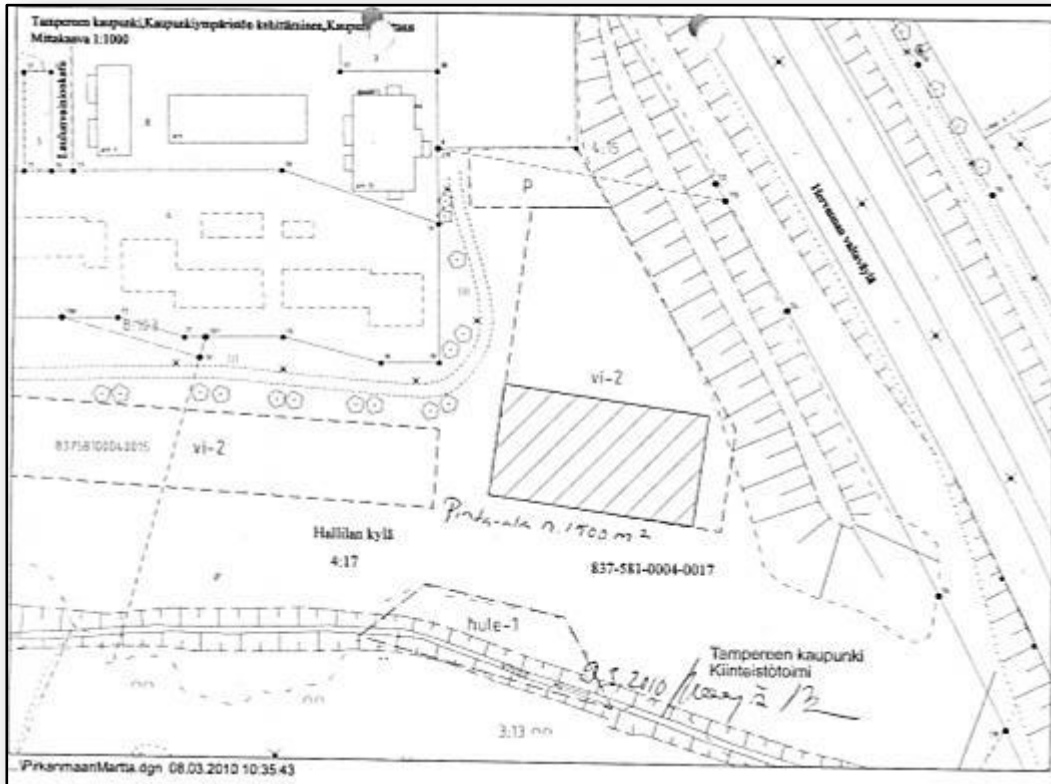
Äskölä, H.. - Kehitysvammaisten soveltuminen puutarha-alalle

Hämeen ammattikorkeakoulu – Puutarhatalouden koulutusohjelma

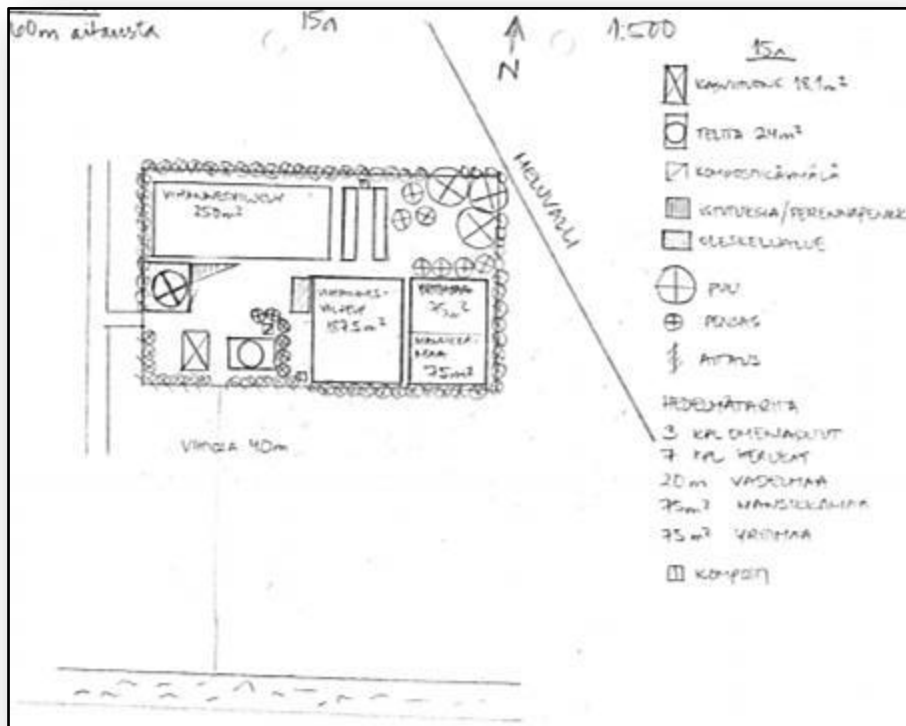
Oppinnäytetyö Lepaa 05/1998

VeTe- hanke, Vetovoimainen ja terveyttä edistävä terveydenhuolto 2011

<http://www.vete.fi/Raportit/PO/PPT-esitykset/PPT6.pdf>

Alkuperäinen suunnitelma alueen rakenteesta:

Nimeni:

Ikä:

Jos olisin joku kasvi niin mikä? Piirrä tai kerro?

**Montako tuntia vietät päivittäin aikaa ulkona
tuhuten?**

Koulupäivinä / viikonloppuna?

Mitä vihanneksia tai juureksia tunnet ja muistat nimeltä?

Tulitko kerhoon yhdessä jonkun kaverin kanssa?

Oletko tutustunut kierrätykseen ja kompostointiin? Mitä ne on ja missä niitä tehdään?

Mitä kasvi sinusta tarvitsee jotta se jaksaa kasvaa?

Mitä odotat kesän puutarhakerholta?

Minkä arvelet kerhossa olevan mukavinta?

Nimeni:

Ikä:

Tutustuitko kerhossa johonkin uuteen kasviin?

Opitko kerhossa kierrätyksestä tai kompostoinnista jotain uutta mitä et vielä aiemmin tiennyt? Mitä?

Mikä kesän puutarhakerhossa oli

- mukavinta?

-kurjinta?

-raskainta?

Jos olisi mahdollista, tulisitko ensi kesänä uudestaan kerhoon?

**Jos kerhossa joku asia olisi pitänyt olla erilais-
ta, niin mikä?**

Saitko kerhossa uusia ystäviä?

**Jos sinulla aikuisena olisi iso maatila, mitä vil-
jelisit siellä?**

Mikä oli kesän lempikasvisi ja miksi?

Piirrä lempikasvisi kuva!

Hyvä Vanhempi!

Tämä on kyselykaavake jolla selvitämme lasten erilaisten taustojen vaikutusta hänen omiin vastauksiinsa kesän kerhotoimintaa koskien. Teen tilattua opinnäytetyötä kerhotoiminnan vaikutuksista lapsen käsityksiin ja kokemuksiin puutarhaharrastuksen parissa. Olisi suuri apu jos voisitte vastata. Toinen osio kyselyä toteutetaan kerhon loppupuolella.

Lomake palautetaan lapsen mukana kerholle.

Lapsen nimi:

Vanhemman nimi:

Onko perheen toimintaan aiemmin kuulunut omien vihanesten, juuresten tai yrttien ym. kasvatusta? Kotona, parvekkeella, mökillä?

Mitä kautta saitte tiedon kerhosta? Tuliko kerhoon osallistumisen ehdotus vanhemman taholta vai lapsen?

Onko lapsella muuta harrastustoimintaa kesä ajalle?

Harjoittaako perhe kotona kierrätystä? Kompostointia?

Kuinka paljon aikaa lapsi viettää yleensä ulkona arkena? Viikonloppuisin?

Kuuluuko perheeseen kasviruokavaliota pääsääntöisesti noudattavia?

Onko lapsella sisaruksia ja mitkä heidän iät on?

Vapaa sana, tila asioille jotka tahdotte tiedoksi.

Hyvä PikkuPuutarhurin vanhempi!

Kesän puutarhakerhossa aletaan olla loppusuoralla ja alkaa olla sadonkeruun aika. Mitä jäi kesästä käsiin, pelkkiä rakkoja vai myös sitä satoa josta on ilo nauttia myöhemmin.

Iso kiitos teille kaikille, että avauduitte ja vastasitte jo edelliseen kyselyyn ja lämmin toivomus että vielä mielenkiintoa riittäisi myös tämän lomakkeen palauttamiseen.

Lomake palautetaan lapsen mukana kerholle viimeistään sadonkorjuu tapahtumissa.

Lapsen nimi:

Vanhemman nimi:

Koittako että kerhosta oli oppimisprosessina lapselle hyötyä vai oliko merkityksellisempää jokin muu asia kerhokesässä?

Jos lapsenne joutui olemaan poissa kerhosta kesän aikana, johtuiko se lapsen haluttomuudesta mennä kerhoon vai perheen muista aikatauluista?

Onko lapsen kiinnostuksessa havaittavissa muutosta kasvisten suhteen esim. ostoksilla käydessänne, ruokailu tilanteissa tai muussa yhteydessä?

Onko kerholla ollut vaikutusta lapsen ulkoilumäärään?

Mikä lapsen kertomana on ollut kerhossa

-mukavinta?

-kurjinta?

Onko lapsen kerhotoiminta kasvattanut omaa kiinnostustanne palsta-
viljelyä kohtaan?

Jos tahtoisitte jotain muutosta kerhon toimintaan, mitä se olisi?

Onko todennäköistä että lapsenne osallistuu kerhoon myös ensi kesänä?

Mitä toiminta saa maksaa? Jos kerhomaksua joudutaan korottamaan tulevina vuosina, minkä summan katsoisitte olevan perheen ”kipukynnyks” joka estäisi lapsen kerhoon osallistumisen?

Hyvä PikkuPuutarhurin vanhempi

Kesä eteni taas kerhon loppumisen vaiheeseen. Vielä kerran toivomuksena saada informaatiota teiltä ajatuksista ja tuntemuksista, joita lapsen ulkoilu- ja ruokatottumuksia tukeva puutarhakerhotoiminta herättää.

Omalta kohdalta kiitos teille että olette nämä kaksi kautta jaksaneet tutkimuksessa mukana olla ja toivon sydämestäni monia lisävuosia hankkeelle ja puutarhakerhotoiminnan jatkuvuudelle sekä lasten mielenkiinnolle hyvää ja hyödyllistä asiaa kohtaan.

Lomake tulisi palauttaa lapsen mukana viimeiseen kerhopäivään mennessä.

Lapsen nimi:

Vanhemman nimi:

Kuinka kerhokesä vastasi odotuksia? Oliko kerhoon osallistuminen ensisijaisesti lapsen vai vanhemman toive?

Koitteko että toinen kerhokesä laajensi lapsen tietoja viljelystä ja olemassa olevista vihanneksista?

Mitkä ovat ne seikat joita pidätte tärkeimpinä puutarhakerhon annissa?

Mikä tänä kesänä on ollut lapsen kertoman mukaan kerhossa

– mukavinta?

– kurjinta?

Pitäisikö mielestänne lasten julkisenpuolen varhaiskasvatukseen sisällyttää mahdollisuuksia kokemuksista viljelyn saralla vai onko parempi pitää se perhekohtaisena harrastustoimintana?

Vieläkö lapsella riittää intoa tuleville puutarhakerhokesille?

Vapaa sana, tila asioille jotka tahdotte tiedoksi saattaa.

Kesä 2010						
Kasveja pojat tunsivat entuudestaan	Kasveja tytöt tunsivat entuudestaan	Tuli kerhoon kaverin/sisaruksen kanssa	Tiesi perusteet mitä kasvi tarvitsee	Tunsi kierrätystä ja kompostointia		
8	4	K E	E K	K E		
5	13	E E	K E	K E		
4	5	E E	K E	E E		
3	6	K E	K E	E E		
4	5	E K	K E	E E		
9	9	K K	E K	K K		
3		E	K	E		
3-9	4-13	5K 8E	7K 6E	4K 9E		
Uusien kasvien nimeäminen loppukesästä pojat	Uusien kasvien nimeäminen loppukesästä tytöt	Ystävystyi kerhossa	Viljely innokkuus kasvoi	Oppikouutta kompost./kierrätys	Yleistytyväinen	
3	1	K K	K K	K K	K K	
1	/	K K	K K	K K	K K	
1	/	K K	K K	E K	E K	
1	4	K K	K E	K K	E K	
1	1	K K	K E	K E	K K	
1-3	1-4	10	8K 2E	8K 2E	8K 2E	
Kesä 2010						
Vanhemmat löysivät tiedon kerhosta:						
Tamperelaisesta						
Netistä kaupungin sivuilta						
Lehdestä (?)						
Kehitys ehdotuksia vanhemmilta:						
kerho vain 3 päivänä viikossa						
kaksi eri ryhmää						

Kesä 2011									
Kasveja pojat tunsivat entuudestaan	Kasveja tytöt tunsivat entuudestaan	Tuli kerhoon kaverin/sisaruksen kanssa		Tiesi perusteet mitä kasvi tarvitsee		Tunsi kierrätystä ja kompostointia			
16*	9*	E	E	K	K	E	E		
3*	3*	K	K	K	E	E	K		
6*	8*	E	K	E	K	K	E		
2*	4*	K	K	E	E	E	K		
3*	5	E	K	K	E	E	K		
8	5	E	E	E	E	K	K		
4	4*	E	K	E	K	E	E		
8	10	E	K	E	E	E	E		
5*	5	E	E	K	E	K	E		
	5	K		E		K			
	13	E		K		K			
	3	E		K		E			
	6	E		E		E			
	17	K		E		K			
	7	K		E		K			
	4	E		E		E			
	4	K		K		K			
2-16	3-17	12K	14E	10K	16E	12K	14E		
* = ollut kerhossa edellisellä vuotena									
Uusien kasvien nimeäminen loppukesästä pojat	Uusien kasvien nimeäminen loppukesästä tytöt	Ystävystyi kerhossa		Viljely innokkuus kasvoi		Oppikoulu kierrätys		Yleisyytyväinen	
1	/	K	K	K	K	K	E	K	E
1	1	K	K	K	K	E	E	K	K
1	/	K	K	K	K	K	K	K	K
1	1	K	K	K	K	E	E	K	K
	/	K		K		K		K	
	1	K		K		K		K	
	/	K		E		K		K	
	/	K		K		E		K	
	/	K		K		K		K	
1	1	13K		12K 1E		7K 6E		12K 1E	

